

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
W KLUCZBORKU**

**OCENA
STANU BEZPIECZEŃSTWA
SANITARNEGO
POWIATU KLUCZBORSKIEGO
ZA 2021 ROK**

Kluczbork 2022

SPIS TREŚCI

strona

WSTĘP	3
I. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych	4-18
II. Monitoring jakości wody	19- 26
III. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej	27
IV. Stan sanitarny obiektów żywności, żywienia i przedmiotów użytku	28-35
V. Stan sanitarny środowiska pracy	36- 41
VI. Nadzór nad środkami zastępczymi	41
VII. Stan sanitarny w szkołach i innych placówkach oświatowo- wychowawczych ...	42-44
VIII. Działalność oświatowo-zdrowotna	45-48
IX. Zapobiegawczy nadzór sanitarny	49-51

WSTĘP

Głównym celem działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest ochrona zdrowia ludzi przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych oraz zapobieganie powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych. Zadania są realizowane poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego, prowadzenie działań przeciwepidemicznych oraz oświatowo-zdrowotnych.

W 2021 roku, podobnie jak w 2020 r., podejmowano przede wszystkim działania mające na celu ograniczenie rozprzestrzenienia się zakażeń SARS-CoV-2. Realizowano również inne statutowe zadania, w zakresie dostosowanym do sytuacji epidemiologicznej w Polsce, w tym nadzorowano i monitorowano m.in.:

- sytuację epidemiologiczną chorób zakaźnych,
- jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- jakość wody w pływalniach, basenach i kąpielisku,
- bezpieczeństwo żywności, żywienia i przedmiotów użytku,
- środowiska pracy, w których występowały czynniki szkodliwe i uciążliwe dla zdrowia,
- wprowadzanie do obrotu substancji chemicznych i ich mieszanin, w tym produktów biobójczych oraz ich stosowanie,
- stan sanitarny obiektów żywnościowo-żywieniowych, podmiotów leczniczych, placówek nauczania i wychowania, obiektów turystyczno-wypoczynkowych i innych obiektów użyteczności publicznej.

Łącznie przeprowadzono 5337 kontroli i wizytacji dochodzeń epidemiologicznych. Zgłoszono 3979 przypadków zakażeń i zachorowań/podejrzeń o zakażenie lub zachorowanie na choroby zakaźne (w 2020 r. - 2598).

W zakresie urzędowej kontroli żywności do badań laboratoryjnych pobrano 166 próbek środków spożywczych, materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością (w 2021 r. - 157).

W ramach monitoringu jakości wody pobrano 336 próbek, w tym 295 próbek wody przeznaczonej do spożycia (w 2021 r. - 383), 19 próbek z pływalni i basenów kąpielowych, 2 próbki z kąpieliska ZALEW KLUCZBORK oraz 20 próbek wody ciepłej w kierunku obecności bakterii *Legionella sp.*

Z 295 próbek wody do spożycia, pobrano 218 próbek do badań organoleptycznych i fizykochemicznych oraz 287 próbek do badań mikrobiologicznych.

W zakresie higieny środowiska nauczania wykonano 73 badania tj. 248 oznaczeń fizycznych w zakresie pomiarów oświetlenia, mebli szkolnych i temperatury.

Wydano 229 decyzji administracyjnych, wystawiono 27 postanowień, nałożono 23 mandaty na kwotę 2 140,00 zł

Oceny bezpieczeństwa sanitarnego powiatu kluczborskiego dokonano na podstawie kontroli prowadzonych w ramach bieżącego i zapobiegawczego nadzoru sanitarnego oraz przeprowadzonych badań laboratoryjnych i pomiarów.

I. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych

Wprowadzenie

Działania podejmowane w zakresie zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wynikają głównie z ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 195 ze zm.), oraz ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2069 ze zm.). W 2021 r. działania te były następstwem bieżącej sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych i zakażeń w powiecie kluczborskim, w kraju oraz na świecie. W Polsce od 20.03.2020 r. do odwołania obowiązuje stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz. U. z 2020 r. poz. 491, z późn. zm.).

W ciągu roku przeprowadzono 3930 dochodzeń epidemiologicznych w przypadkach zgłoszonych podejrzeń lub wystąpień chorób zakaźnych oraz dodatkowo objęto nadzorem epidemiologicznym, w tym kwarantanną 8611 osób ze styczności z osobami z rozpoznaną chorobą zakaźną.

Występowanie chorób zakaźnych

W 2021 r. do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kluczborku zgłoszono 3979 zachorowań na choroby zakaźne, w przypadku których 318 pacjentów wymagało hospitalizacji.

Na terenie powiatu kluczborskiego w 2021 r., w porównaniu z rokiem ubiegłym zaobserwowano:

- **wzrost zapadalności** na: COVID-19, wirusowe zapalenia wątroby typu B, biegunki o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu, bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane *Clostridioides difficile*, inwazyjną chorobę pneumokokową, gruźlicę,
- **spadek zapadalności** na: salmonelozy, wirusowe zapalenia wątroby typu C, ospę wietrzną, boreliozę, AIDS, wirusowe zakażenia jelitowe, lambliozę, płonicę, różę, nagminne zapalenie przyusznic, wirusowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, grypę.

**Zapadalność na wybrane choroby zakaźne na 100 tys. mieszkańców
na terenie powiatu kluczborskiego w latach 2020-2021**

Lp.	Jednostka chorobowa		2020 rok	2021 rok
			Zapadalność na 100 tys. mieszkańców	Zapadalność na 100 tys. mieszkańców
1.	Salmonelozy	zatrucia pokarmowe	17,8	9,8
		posocznica	0	0
2.	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe	ogółem	8,1	31,2
		wywołane przez <i>Clostridioides difficile</i>	8,1	31,2
3.	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2		0	0
4.	Giardioza (lamblioza)		4,9	1,6
5.	Wirusowe zakażenia jelitowe	wywołane przez rotawirusy	16,2	4,9
		wywołane przez norowirusy	0	0
		inne określone	6,5	1,6
		nie określone	4,9	1,6

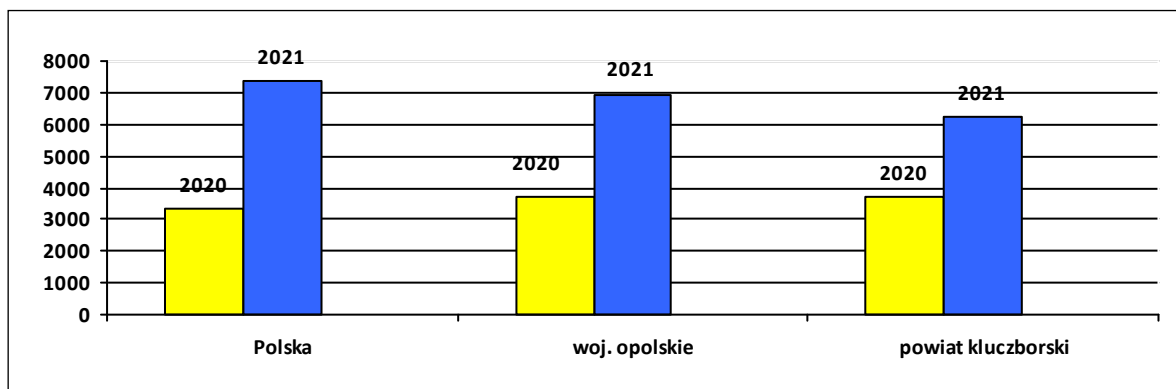
Lp.	Jednostka chorobowa		2020 rok	2021 rok
			Zapadalność na 100 tys. mieszkańców	Zapadalność na 100 tys. mieszkańców
6.	Wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2		4,9	1,6
7.	Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu (ogółem)		40,5	64,0
8.	Jersinioza pozajelitowa		1,6	1,6
9.	Krzusiec		0	0
10.	Płonica (szkarlatyna)		17,8	9,8
11.	Róża		22,7	9,8
12.	Borelioza (choroba z Lyme)		63,2	29,5
13.	Styczność i narażenie na wściekliznę / potrzeba szczepień		6,5	4,9
14.	Inne wirusowe zapalenie mózgu		0	0
15.	Wirusowe zapalenie opon mózgowych		4,9	0
16.	Odra		0	0
17.	Ospa wietrzna		650,0	37,7
18.	Różyczka		0	0
19.	Wirusowe zapalenie wątroby	typu A	0	0
		typu B- ostre	0	0
		typu B- przewlekłe	1,6	9,8
		typu C- wg definicji 2014	8,1	3,3
20.	AIDS- Zespół nabytego upośledzenia odporności		3,2	0
21.	Nowe wykryte zakażenie HIV		3,2	0
22.	Świnka (nagminne zapalenie przyusznicy)		1,6	0
23.	Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i> (inwazyjna)		1,6	4,9
24.	Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu		1,6	0
25.	Zapalenie opon mózgowych inne i nieokreślone		0	3,3
26.	Zapalenie mózgu inne i nieokreślone		0	0
27.	Wrodzone choroby wirusowe	toksoplazmoza	0	0
28.	Covid-19		3 721,8	6 242,2
29.	Gruźlica		1,6	4,9

COVID-19

Rok 2021 był zdominowany przez pandemię spowodowaną koronawirusem SARS-CoV-2, która trwa od 2020 r. Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej były skierowane przede wszystkim na zapobieganie rozprzestrzenianiu się zakażeń wywołanych koronawirusem SARS-CoV-2 i dostosowywanie do dynamicznie rozwijającej się sytuacji epidemiologicznej. Pandemia przebiegała w postaci falowych wzrostów zakażeń. Odnotowano zakażenia nowymi wariantami wirusa SARS-CoV-2. Poszczególne warianty SARS-CoV-2 różniły się m.in. zdolnością do infekowania, objawami po zakażeniu i ciężkością przebiegu COVID-19.

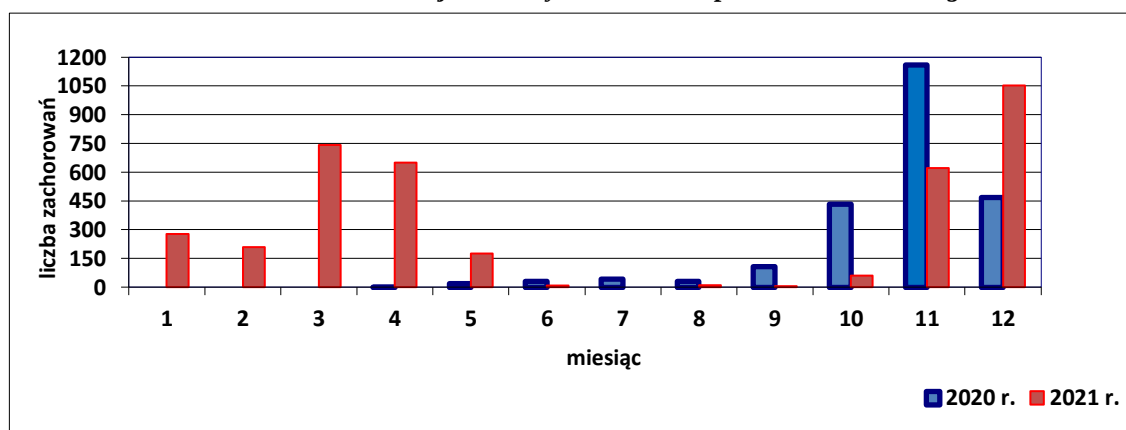
W 2021 r. w powiecie kluczborskim, tak jak w województwie opolskim i w Polsce, odnotowano wzrost zakażeń koronawirusem SARS-CoV-2 w porównaniu do 2020 r. Zapadalność na COVID-19 w 2021 r. w powiecie kluczborskim była nieznacznie niższa niż w woj. opolskim i w Polsce.

Zapadalność na COVID-19 na 100 tys. mieszkańców na terenie Polski, woj. opolskiego i powiatu kluczborskiego w latach 2020-2021

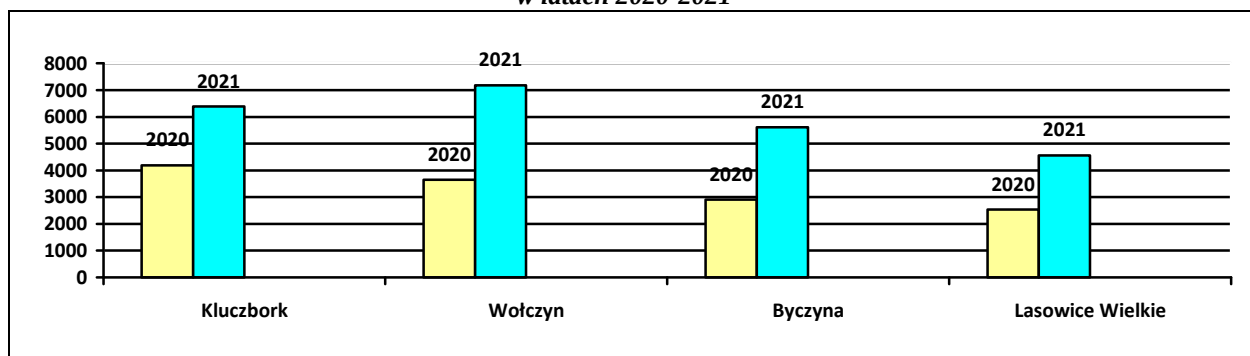
Najwięcej przypadków w 2021 roku w powiecie kluczborskim odnotowano w okresie wiosennym w miesiącach marzec-kwiecień oraz w okresie zimowym w miesiącach listopad-grudzień.

Liczba potwierdzonych przypadków zakażeń koronawirusem SARS-CoV-2 w poszczególnych w miesiącach w latach 2020-2021 zarejestrowanych na terenie powiatu kluczborskiego

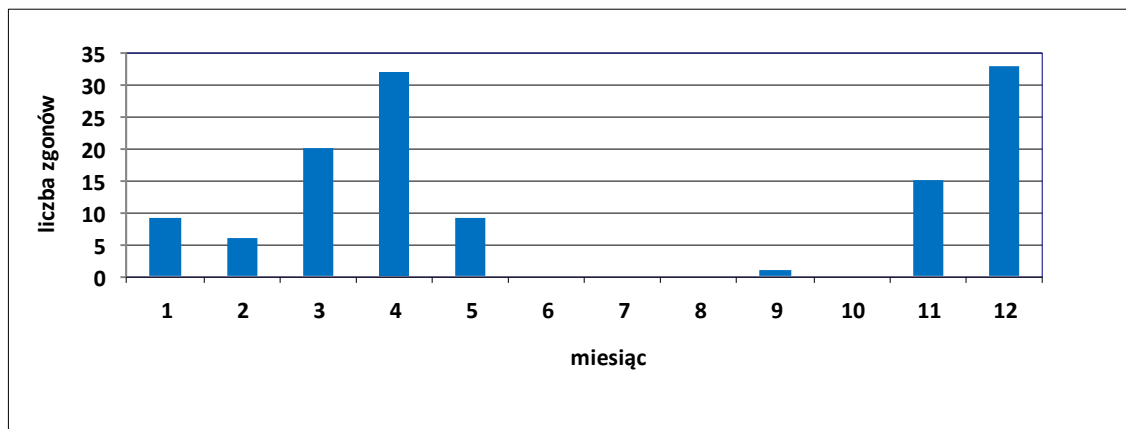
Największą zapadalność na COVID-19 odnotowano w gminie Wołczyn, najmniejszą w gminie Lasowice Wielkie. We wszystkich gminach zarejestrowano wzrost zakażeń w porównaniu do 2020 roku.

Zapadalność na COVID-19 na 100 tys. mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu kluczborskiego w latach 2020-2021

W 2021 roku zgłoszono 125 zgonów u osób z rozpoznany zakażeniem SARS-CoV-2, w 2020 roku – 54 zgony. Najwięcej zgonów odnotowano w kwietniu oraz w grudniu.

Liczba zgonów osób z rozpoznany zakażeniem koronawirusem SARS-CoV-2 w poszczególnych miesiącach 2021 roku zarejestrowanych na terenie powiatu kluczborskiego

W 2021 roku prowadzone były masowe szczepienia przeciwko COVID-19. W Polsce został opracowany Narodowy Program Szczepień, który służył zaplanowaniu działań mających zagwarantować przeprowadzenie bezpiecznych i skutecznych szczepień wśród obywateli. Narodowy Program Szczepień przeciw COVID-19 podzielony został na cztery etapy uwzględniając kolejność szczepień.

W roku ubiegłym w Polsce dostępne były następujące szczepionki przeciwko SARS-CoV-2:

- szczepionki mRNA: *Comirnaty* (Pfizer&BioNTech) i *Spikevax* (Moderna),
- szczepionki wektorowe: *Covid-19 Vaccine Janssen* (Johnson&Johnson) i *Vaxzevria* (Astra Zeneca).

Liczba osób w pełni zaszczepionych przeciwko COVID-19 (stan na 18.02.2022 r.)

Polska	woj. opolskie	powiat kluczborski
22 066 259	457 521	29 863

źródło: internetowy serwis Rzeczypospolitej Polskiej: gov.pl

W powiecie kluczborskim w pełni zaszczepionych przeciwko COVID-19 jest 49% mieszkańców.

Poziom zaszczepienia przeciwko COVID-19 mieszkańców w gminach powiatu kluczborskiego (stan na dzień 18.02.2022 r.)

Gmina	Liczba zaszczepionych min. 1 dawką	Liczba w pełni zaszczepionych	Procent w pełni zaszczepionych
Kluczbork	20 052	19 503	54,5%
Byczyna	4 826	4 709	51,3%
Wołczyn	6593	6354	47,6%
Lasowice Wielkie	2561	2 470	36,3%

źródło: internetowy serwis Rzeczypospolitej Polskiej: gov.pl

Wirusowe zapalenie wątroby typu B (wzw typu B)

W 2021 roku odnotowano wzrost zapadalności na wirusowe zapalenie wątroby typu B (6 przypadków, 1 przypadek zarejestrowany w 2020 r.).

Analizując zapadalność na wzw typu B na przestrzeni lat należy podkreślić, że od momentu wprowadzenia w 1996 r. obowiązkowego szczepienia noworodków na terenie całego kraju, a od 2000 r. u młodzieży w wieku 14 lat, zapadalność zmniejszyła się.

Zapadalność na wirusowe zapalenie wątroby typu B na 100 tys. mieszkańców w latach 2011–2021, na terenie powiatu kluczborskiego w porównaniu z Polską i województwem opolskim

ROK	POLSKA	WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE	POWIAT KLUCZBORSKI
2011	3,8	0,39	10,4
2012	3,9	3,46	6,0
2013	3,8	3,97	7,5
2014	6,94	5,1	0
2015	8,98	7,49	19,9
2016	9,79	5,02	6,2
2017	8,43	6,56	7,8
2018	8,22	7,39	15,8
2019	7,33	4,87	6,4
2020	2,55	2,65	1,6
2021	3,98	1,95	3,3

Wirusowe zapalenie wątroby typu C (wzw typu C)

W 2021 r. odnotowano spadek zapadalności na wirusowe zapalenia wątroby typu C, zarejestrowano 2 przypadki, a w 2020 r. było 5 zachorowań. Wszystkie zgłoszone zachorowania w 2021 r. były przypadkami przewlekłymi, nie odnotowano przypadku ostrego zachorowania. Z uwagi na brak metod zapobiegania zakażeniom HCV poprzez szczepienia ochronne, szerzeniu się zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu C można zapobiec jedynie poprzez działania nieswoiste, polegające na wdrażaniu i utrzymywaniu wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywania świadczeń i zabiegów przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek.

Zapadalność na wirusowe zapalenie wątroby typu C 100 tys. mieszkańców w latach 2011 – 2021, na terenie powiatu kluczborskiego w porównaniu z Polską i województwem opolskim.

ROK	POLSKA	WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE	POWIAT KLUCZBORSKI
2011	5,7	6,0	4,4
2012	5,9	7,9	6,0
2013	6,8	4,77	7,5
2014 ¹	9,22	6,5	18,3
2015	11,14	8,89	13,8
2016	11,13	7,13	4,6
2017	10,23	8,68	12,5
2018	8,96	7,39	3,2
2019	8,55	8,41	6,4
2020	2,46	2,55	8,1
2021	3,21	2,16	3,3

¹Od 2014 r. obowiązuje nowa definicja na potrzeby nadzoru epidemiologicznego, która wprowadziła dodatkowe kryteria laboratoryjne rozpoznania.

Biegunki o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu

W 2021 roku liczba zachorowań na biegunki o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu była wyższa niż w 2020 r. Ogółem zarejestrowano 39 przypadków, w 2020 r. 25 zachorowań.

Wirusowe zakażenia jelitowe - w 2021 r. zgłoszono 5 przypadków, z czego 3 zakażenia wywołane były przez rotawirusy. Wg danych Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie w Polsce w 2021 r. zarejestrowano 7395 przypadków zakażeń wywołanych przez rotawirusy. Nastąpił wzrost zachorowań w porównaniu do 2020 r., w którym zgłoszono 5967 przypadków.

Rotawirusy są najczęstszym powodem ostrych biegunek zakaźnych u dzieci do 5 roku życia. Objawy wywołane zakażeniem rotawirusami są szczególnie niebezpieczne dla najmłodszych, poniżej 6 miesiąca życia.

W Polsce dostępne są doustne szczepionki przeciwko rotawirusom. Szczepienie przeciw zakażeniom wywołanym przez rotawirusy przeprowadza się w schemacie dwu lub trzydawkowym, w zależności od rodzaju dostępnej szczepionki. Dla wszystkich dzieci urodzonych po dniu 31 grudnia 2020 roku szczepienia są bezpłatne.

Bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez *Clostridioides difficile* – w 2021 r. na terenie powiatu kluczborskiego zgłoszono 19 przypadków zakażeń u osób w większości w wieku powyżej 60 lat, hospitalizowano 16 pacjentów. Nastąpił wzrost zachorowań w porównaniu do 2020 r., w którym zgłoszono 5 zakażeń.

Clostridioides difficile to beztlenowa bakteria, która w sprzyjających warunkach wywołuje zapalenie jelita grubego. Zakażenie szerzy się drogą pokarmową i dotyczy przede wszystkim osób starszych, przebywających w szpitalach i domach opieki. Najpoważniejszym czynnikiem sprawczym jest stosowanie antybiotyków o szerokim spectrum działania, niszczące prawidłową florę bakteryjną jelit. Innymi czynnikami zwiększającymi ryzyko zakażenia są: częściowe lub pełne unieruchomienie, leki zmniejszające odporność i chemioterapia przeciwnowotworowa.

Liczba zachorowań oraz odsetek hospitalizowanych z powodu zakażeń i zatruc pokarmowych w powiecie kluczborskim w 2021 roku

jednostka chorobowa	liczba zachorowań	hospitalizacja
Salmonelozy	6	4
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe (wywołane przez <i>Clostridioides difficile</i>)	19	16
Zakażenie jelitowe o etiologii pasożytniczej – lamblioza (giardioza)	1	0
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu.	39	37
Wirusowe zakażenia jelitowe	5	5

Salmoneloza

W Polsce bakterie z rodzaju *Salmonella* stanowią najczęstszą przyczynę bakteryjnych zatruc i zakażeń pokarmowych. W 2021 r. w powiecie kluczborskim odnotowano spadek zapadalności na salmonelozy (zatrucia pokarmowe). Wskaźnik zapadalności w 2021 r. wyniósł 9,8, w 2020 r. – 17,8.

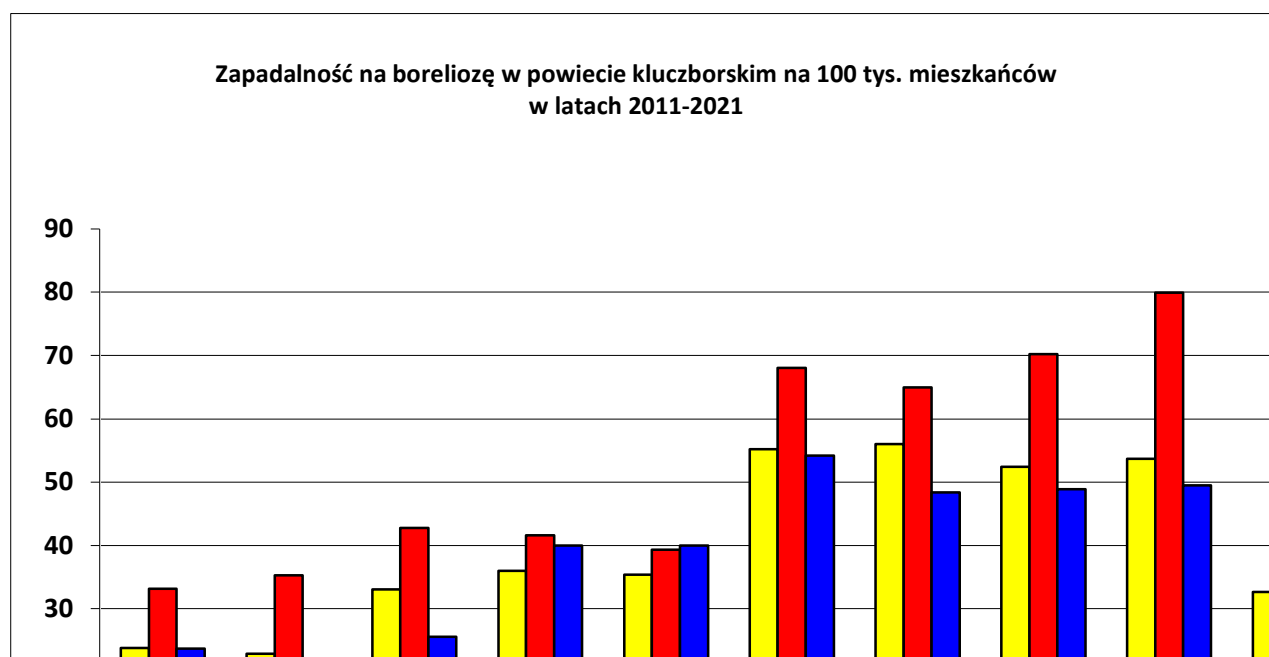
Podobnie, jak w latach poprzednich, dominującym czynnikiem etiologicznym była odzwierzęca pałeczka *Salmonella Enteritidis*.

Zapadalność na salmonelozę (zatrucia pokarmowe) na 100 tys. mieszkańców w latach 2011 – 2021

ROK	POLSKA	WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE	POWIAT KLUCZBORSKI
2011	22,5	12,9	17,8
2012	21,5	11,8	17,9
2013	19,2	11,82	9,0
2014	21,30	17,2	16,7
2015	21,83	18,48	36,8
2016	22,50	23,90	44,9
2017	25,27	20,38	26,5
2018	25,15	28,74	4,7
2019	23,24	22,71	7,9
2020	13,82	13,25	17,8
2021	20,79	18,29	9,8

Borelioza

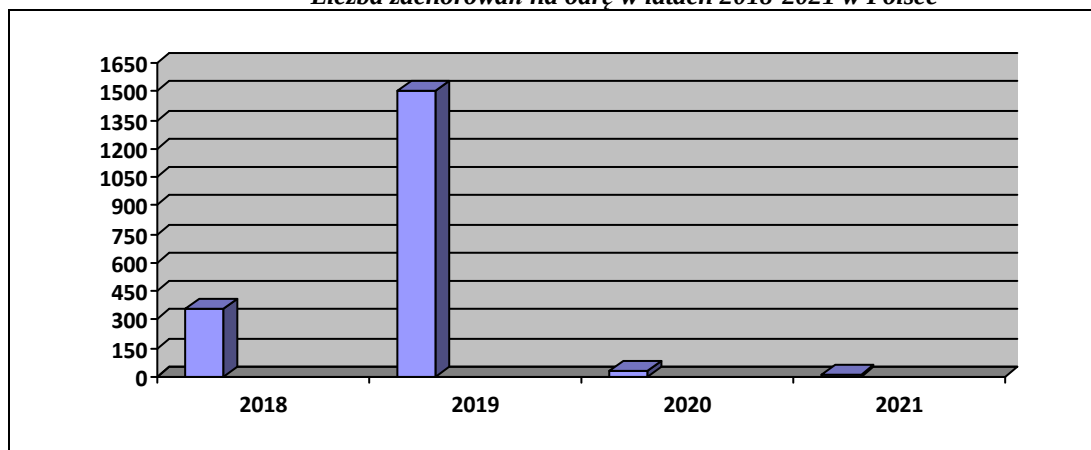
W 2021 r. na terenie powiatu kluczborskiego zarejestrowano 18 przypadków boreliozy. Odnotowano spadek zapadalności na tę chorobę w porównaniu do roku ubiegłego.

Borelioza zwana inaczej chorobą z Lyme lub krętkowicą kleszczową to wieloukładowa choroba zakaźna wywołana przez krętki *Borrelia burgdorferi*. Na ludzi przenoszona jest przez różne gatunki kleszczy. Brak swoistych metod zapobiegania boreliozie potęguje problem i uniemożliwia szybkie opanowanie choroby.

Odra - jest bardzo zakaźną chorobą wirusową, która może wywoływać epidemie. Po okresie wzrostu zachorowań na odrę w latach 2018-2019, nastąpił spadek zachorowań w Polsce. W 2021 jak i w 2020 roku na terenie powiatu kluczborskiego nie odnotowano zachorowań na odrę. Szczepienie jest jedynym skutecznym środkiem zapobiegającym zachorowaniu na odrę. Szczepienia przeciwko odrze w Polsce są obowiązkowe, a szczepionka podawana jest w postaci skojarzonej ze szczepionką chroniącą przed świnką i różyczką (MMR). Maksymalną ochronę zapewnia podanie dwóch dawek szczepionki.

Liczba zachorowań na odrę w latach 2018-2021 w Polsce

Nagminne zapalenia przyusznic (świnka) - to wirusowa choroba zakaźna, której źródłem zakażenia jest chory człowiek. Pomimo wprowadzenia obowiązkowych szczepień ochronnych przeciwko tej chorobie, w Polsce w dalszym ciągu występują zachorowania na świnkę. W 2021 r. w Polsce odnotowano 484 przypadki, w 2020 roku – 582. W 2021 r. w powiecie kluczborskim nie odnotowano zachorowania na świnkę, w 2020 roku zgłoszono 1 przypadek. W celu ochrony przed zakażeniem dostępna jest szczepionka przeciwko śwince podawana w postaci skojarzonej ze szczepionką chroniącą przed odrą i różyczką (MMR).

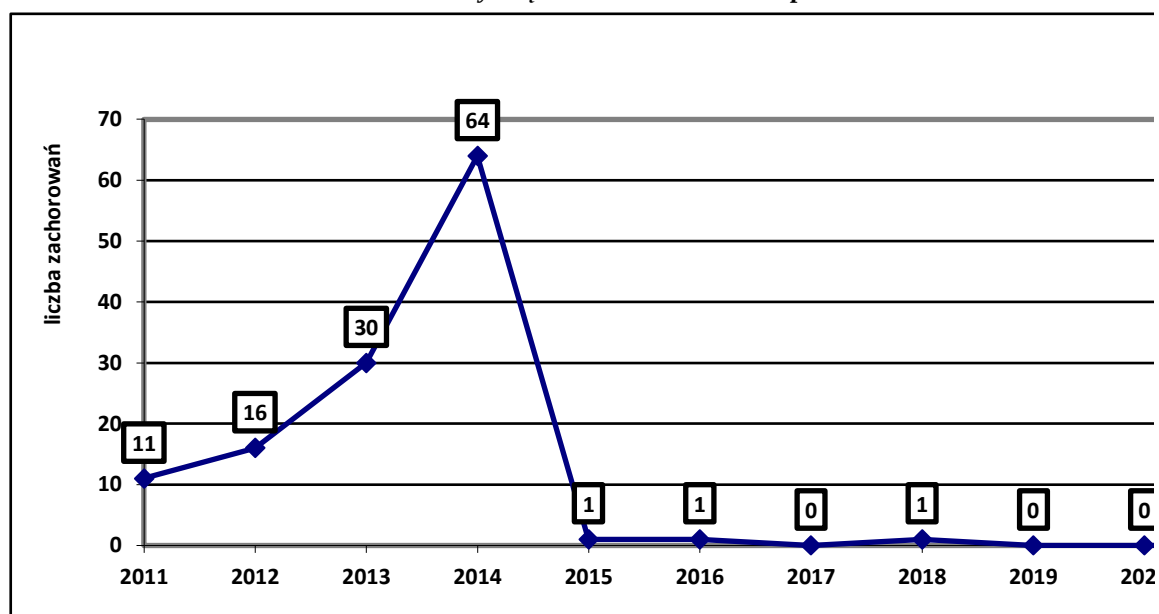
Różyczka

W 2021 r. w Polsce odnotowano 50 przypadków zachorowań na różyczkę, w 2020 r. 98. Na terenie powiatu kluczborskiego w 2021 roku nie zarejestrowano zachorowań na różyczkę.

Różyczka jest ostrą chorobą wirusową przebiegającą z gorączką oraz wysypką. Pomimo relatywnie łagodnego przebiegu, zapobieganie różyczce jest niezwykle istotne ze względu na powodowanie przez tę chorobę zespołu wad wrodzonych (zespół różyczki wrodzonej) u dzieci urodzonych przez kobiety, które uległy zakażeniu w trakcie trwania ciąży. Pomimo, obserwowanego od kilku lat spadku liczby zachorowań, Polska uznawana jest za kraj, w którym różyczka występuje endemicznie.

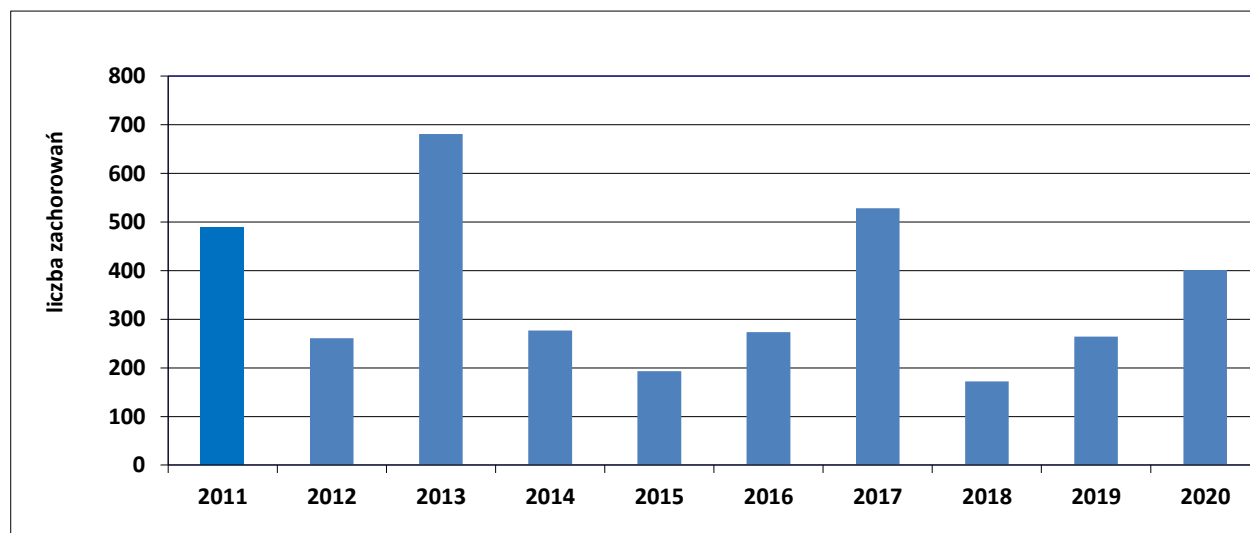
Szczepienia przeciwko różyczce są w Polsce obowiązkowe.

Liczba zachorowań na różyczkę w latach 2011-2021 w powiecie kluczborskim

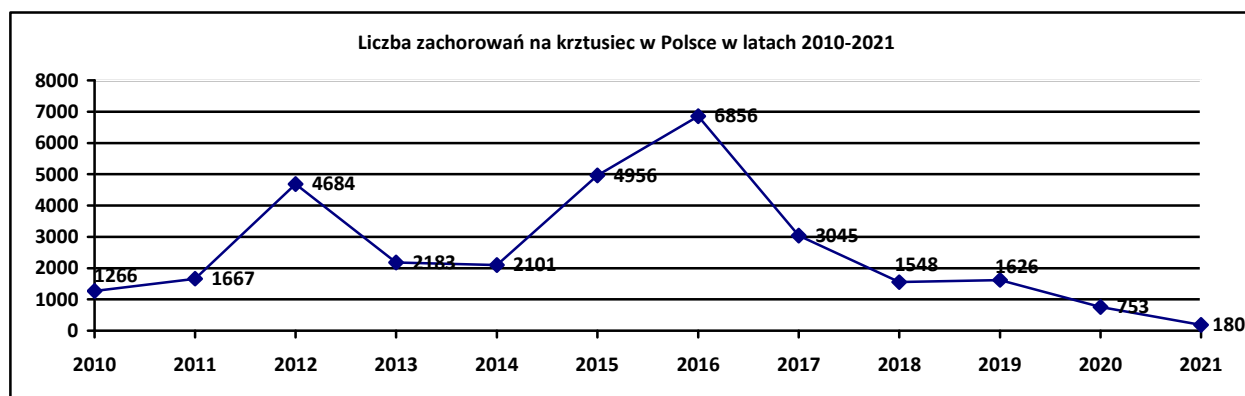
Ospa wietrzna jest wirusową chorobą zakaźną wieku dziecięcego o wysokiej zaraźliwości. Możemy ochronić się przed zachorowaniem na ospę wietrzną poprzez szczepienia. Szczepienie przeciw ospie wietrznej jest obowiązkowe (bezpłatne) tylko dla dzieci z grup ryzyka oraz dzieci do 3 lat ze żłobków i klubów malucha. Dla pozostałych dzieci i osób dorosłych są zalecane (odpłatne).

Liczba zachorowań na ospę wietrzną w latach 2011-2021 w powiecie kluczborskim

Szkarlatynę (płonicę) wywołują niektóre szczepy paciorkowców, produkujące toksynę bakteryjną. Zarazić można się drogą kropelkową, a także przez przedmioty lub pokarmy zakażone przez chorego. W 2021 r. odnotowano 6 przypadków zachorowań, w roku 2020 było 11 przypadków.

Krztusiec - to ostra, zaraźliwa choroba zakaźna dróg oddechowych, powodowana przez bakterię *Bordetella pertussis*. Wg danych Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie w Polsce w 2021 r. zarejestrowano 180 przypadków krztuśca. Zarejestrowano znaczny spadek w liczbie zachorowań w porównaniu do zachorowań zgłoszonych w 2020 roku (753 przypadki). Na terenie powiatu kluczborskiego w 2021 r. jak i w 2020 r. nie odnotowano zachorowania na krztusiec. W Polsce zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych szczepienia przeciwko krztuścowi dzieci są obowiązkowe.

Inwazyjna choroba pneumokokowa (ICHp)

***Streptococcus pneumoniae* (pneumokok)** jest bakterią wywołującą m.in. inwazyjną chorobę pneumokokową zarówno u dzieci, jak i dorosłych. W 2021 r. na terenie powiatu kluczborskiego zarejestrowano 3 przypadki zachorowań, a w 2020 r. odnotowano zachorowanie u jednej osoby.

Zakażenia pneumokokami występują we wszystkich grupach wiekowych, ale najbardziej narażone są małe dzieci do 2 lat i osoby starsze. Zarejestrowane w 2021 r. przypadki dotyczyły osób powyżej 60 r.ż. i były to zachorowania sporadyczne.

Od stycznia 2017 r. w Polsce szczepieniami przeciwko pneumokokom zostały objęte wszystkie noworodki w ramach obowiązującego Programu Szczepień Ochronnych. W 2021 r. do realizacji Programu Szczepień Ochronnych (PSO) w zakresie szczepień przeciwko pneumokokom były używane szczepionki koniugowane (10- i 13-walentna).

Inwazyjna choroba meningokokowa (ICHM)

Inwazyjną chorobę meningokokową wywołuje dwoinka zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych *Neisseria meningitidis*. W Polsce najczęściej zakażenia powodują meningokoki serogrupy B, C, W135 oraz Y. Wg danych Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie w Polsce w 2021r. zarejestrowano 105 przypadków inwazyjnej choroby meningokokowej, podobną liczbę zachorowań odnotowano w 2020 r. – 106.

W 2021 r. jak i w 2020 r. na terenie powiatu kluczborskiego nie odnotowano przypadku inwazyjnej choroby meningokokowej. Na terenie powiatu kluczborskiego od 2007 roku z inicjatywy samorządów prowadzona jest akcja szczepień ochronnych przeciwko *Neisseria meningitidis* z grupy C. Szczepieniami objęte są dzieci 6 letnie. Od 2007 r. do końca 2021 r. w powiecie zaszczepiono 5 214 dzieci z roczników 2001 - 2015 (65%).

Grypa

Grypa jest jednym z podstawowych priorytetów zdrowia publicznego, ze względu na zmienność antygenową wirusów i możliwości pojawienia się nowych subtypów. Szczepienia przeciw grypie są najskuteczniejszą i najtańszą strategią zapobiegania grypie. W Polsce nie ma obowiązkowych szczepień przeciw grypie, są one zalecane.

Ze względu na trwającą w 2021 r. pandemię COVID-19, przed kolejnym sezonem grypowym podjęto decyzję o wprowadzeniu od 1 września 2021 r. bezpłatnych szczepień przeciw grypie dla określonych grup, m.in. medyków, farmaceutów, nauczycieli, żołnierzy czy seniorów. Sezon grypowy zaczął się w październiku i zbiegł się z kolejną falą wzrostu zakażeń koronawirusem, dlatego od 23 listopada szczepienia bezpłatne były dostępne już dla wszystkich osób, które ukończyły 18 lat.

W powiecie kluczborskim w 2021 r. przeciw grypie zaszczepiono 1744 osoby, co stanowi około 2,9 % całej populacji powiatu (w 2020 r. – 2,1%).

Gruźlica

W 2021 r. w powiecie kluczborskim zarejestrowano 3 zachorowania na gruźlicę płuc (w 2020 r. 1 przypadek).

Zapadalność na gruźlicę, na 100 tys. mieszkańców, w latach 2011-2021

ROK	POLSKA	WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE	POWIAT KLUCZBORSKI
2011	22,2	15	18,0
2012	19,6	15	24,1
2013	18,8	17	20
2014	17,4	14,2	26,7
2015	16,7	16,4	10,7
2016	16,8	15,5	10,7
2017	15,1	13,4	18,7
2018	14,3	12,9	12,6
2019	13,9	11,4	6,3
2020	8,8	8,4	1,6
2021	brak danych	9,7	4,9

Wścieklizna

W ciągu 2021 r. przeprowadzono 48 dochodzeń epidemiologicznych w przypadkach podejrzenia o zakażenie wirusem wścieklizny wskutek pogryzień przez zwierzęta. Z powodu pogryzienia przez nieznane zwierzęta zaszczepiono przeciwko wściekliźnie 3 osoby (1 osobę po pogryzieniu przez nieznanego psa, 2 osoby po pogryzieniu przez nieznanego kota). Kwalifikację i szczepienie po ekspozycji prowadzą lekarze specjalistycznych poradni chorób zakaźnych, a szczepienie jest bezpłatne. W trakcie prowadzonego nadzoru epidemiologicznego współpracowano z Powiatowym Lekarzem Weterynarii w Kluczborku.

Zapadalność (na 100 tys. mieszkańców) na wybrane jednostki chorobowe w powiecie kluczborskim, w porównaniu z województwem opolskim w 2021 roku

JEDNOSTKA CHOROBOWA	WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE	POWIAT KLUCZBORSKI	MIASTO I GMINA KLUCZBORK	MIASTO I GMINA WOŁCZYN	MIASTO I GMINA BYCZYNA	GINA LASOWICE WIELKIE
	Współczynnik zapadalności	Współczynnik zapadalności	Współczynnik zapadalności	Współczynnik zapadalności	Współczynnik zapadalności	Współczynnik Zapadalności
COVID – 19	6 926,45	6 242,2	6 385,1	7 173,3	5 607,0	4 557,5
Ospa wietrzna	163,46	37,7	32,9	32,1	91,4	0
Borelioza	52,30	29,5	18,0	40,2	11,4	15,6
Salmonellozy Zatrucia pokarmowe	18,29	9,8	15,0	0	11,4	0
Płonica	6,16	9,8	9,0	8,0	11,4	0
Wirusowe Zapalenie Wątroby typu B przewlekłe i BNO	1,95	8,2	9,0	8,0	11,4	0
Wirusowe Zapalenie Wątroby typu C przewlekłe i BNO	2,16	3,3	3,0	0	11,4	0
Wirusowe Zapalenie Wątroby typu: B ostre	0	0	0	0	0	0
Krztusiec	0,51	0	0	0	0	0
Odra	0	0	0	0	0	0
Nagminne zapalenie przysusznic (świnka)	1,44	0	0	0	0	0
Różyczka	0,10	0	0	0	0	0

Realizacja Programu Szczepień Ochronnych (PSO)

Obowiązek szczepień ochronnych w Polsce nakłada ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Ponadto wykonywanie szczepień ochronnych regulowane jest rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 18 października 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych. Główny Inspektor Sanitarny, co roku ogłasza Program Szczepień Ochronnych (PSO) na dany rok, który podlega zmianom i weryfikacji w zależności m.in. od sytuacji epidemiologicznej kraju. W 2021r. do obowiązkowych szczepień zostały wprowadzone szczepienia przeciwko rotawirusom.

Powszechny obowiązek szczepień ochronnych dzieci i młodzieży dotyczył 12 zakażeń/chorób zakaźnych takich jak: gruźlica, wirusowe zapalenie wątroby typu B, ostre nagminne porażenie dziecięce (*poliomyelitis*), inwazyjne zakażenie *Haemophilus influenzae* typu b, inwazyjne zakażenia *Streptococcus pneumoniae*, błonica, krztusiec, tężec, odra, różyczka, nagminne zakażenie przyusznic (świnka), zakażenie wywołane przez rotawirusy.

Szczepienia obowiązkowe dzieci i młodzieży według wieku zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych na 2021 rok

WZW B - wirusowe zapalenie wątroby typu B, Hib - inwazyjne zakażenie <i>Haemophilus influenzae</i> typu b Polio - <i>Poliomyelitis</i> , oznacza ostre nagminne porażenie dziecięce												
wiek	gruźlica	WZW B	błonica	tężec	krztusiec	Hib	Polio	odra	świnka	różyczka	pneumokoki	rotawirusy
1 doba życia	✓	✓										
2 miesiąc życia		✓	✓	✓	✓	✓					✓	✓
4 miesiąc życia			✓	✓	✓	✓	✓				✓	✓
5- 6 miesiąc życia			✓	✓	✓	✓	✓					✓
7 miesiąc życia		✓										
13-15 miesiąc życia								✓	✓	✓	✓	
16-18 miesiąc życia			✓	✓	✓	✓	✓					
6 rok życia			✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓		
10 rok życia								✓	✓	✓		
14 rok życia			✓	✓	✓							
19 rok życia			✓	✓								

Źródło: Komunikat Głównego Inspektora Sanitarnego z 22.12.2020 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2021 (Dz.Urz.MZ.2020.117).

Zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych na 2021, w Polsce obowiązkowe są również szczepienia poekspozycyjne przeciw tężcowi, wściekliźnie i błonicy oraz szczepienia realizowane u osób narażonych w sposób szczególny na zakażenie w związku z przesłankami klinicznymi lub epidemiologicznym, tj. szczepienia przeciwko inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus pneumoniae*, ospie wietrznej i wirusowemu zapaleniu wątroby typu B.

Szczepienia ochronne są skuteczną metodą zapobiegania zachorowaniom u osób poddanych szczepieniom ochronnym, zmniejszają również prawdopodobieństwo zachorowania osób nieuodpornionych, które nie mogą być zaszczepione, np. ze względu na wiek lub

przeciwwskazania zdrowotne. Obowiązek szczepień wiąże się z dążeniem do uzyskania maksymalnej ochrony przed zakażeniem, a w dalszej perspektywie – do zlikwidowania poszczególnych chorób zakaźnych. Poddanie szczepieniom wysokiego odsetka osób gwarantuje zahamowanie krążenia drobnoustroju i ochronę populacji zaszczepionej, jak i nie poddanej szczepieniom ochronnym. Próg odporności zbiorowskiej jest definiowany jako odsetek osób uodpornionych w populacji, po osiągnięciu którego liczba nowych zakażonych zaczyna się zmniejszać. Procentowy wskaźnik osób uodpornionych poprzez szczepienie ma różną wartość w zależności od choroby.

**Stan zaszczepienia dzieci i młodzieży podlegających obowiązkowym szczepieniom w 2020 r.
(stan zaszczepienia na 31.12.2021 r.)**

Wiek	Szczepienie przeciw	Stan zaszczepienia (%)
6 rok życia	Błonicy, tężcowi, krztuścowi, poliomyelitis (pierwsza dawka przypominająca)	93,2
6 rok życia	Odrze, śwince, różyczce (dawka przypominająca)	87,8
10 rok życia	Odrze, śwince, różyczce (dawka przypominająca)	90,8
14 rok życia	Błonicy, tężcowi (druga dawka przypominająca)	86,8
19 rok życia	Błonicy, tężcowi (trzecia dawka przypominająca)	86,5

Źródło: sprawozdanie MZ-54 za 2021 r.

W 2021r. z uwagi na sytuację epidemiologiczną, związaną ze wzrostem liczby przypadków zakażeń wirusem SARS-CoV-2 oraz realizacją przez placówki podstawowej opieki zdrowotnej szczepień przeciwko COVID-19, osiągnięto niski stan zaszczepienia dzieci i młodzieży podlegających obowiązkowym szczepieniom ochronnym.

Stan zaszczepienia dzieci i młodzieży podlegających obowiązkowym szczepieniom w 2021 r.

Wiek	Szczepienie przeciwko	Stan zaszczepienia (%)
6 rok życia	Błonicy, tężcowi, krztuścowi, poliomyelitis (pierwsza dawka przypominająca)	59,8
	Odrze, śwince i różyczce	54,0
10 rok życia	Odrze, śwince, różyczce (dawka przypominająca)	64,6
14 rok życia	Błonicy, tężcowi, krztuścowi (druga dawka przypominająca)	67,1
19 rok życia	Błonicy, tężcowi (trzecia dawka przypominająca)	56,8

Źródło: sprawozdanie MZ-54 za 2021 r.

W sprawozdaniach z realizacji szczepień ochronnych, sporządzanych na podstawie kart uodpornienia, wykazywane są również karty uodpornienia dzieci zadeklarowanych do placówek POZ przebywających za granicą. Osoby te są w sprawozdaniach wykazywane jako nieuodpornione i zaniżają znacznie stan zaszczepienia dzieci, faktycznie przebywających na terenie powiatu kluczborskiego. Ponadto wzrasta również ilość opiekunów, którzy odmawiają realizacji u swoich dzieci obowiązkowych szczepień ochronnych.

W ramach szczepień obowiązkowych dla osób narażonych w sposób szczególny na zakażenie oraz po ekspozycji na zakażenie w 2021 r. wykonano szczepienia przeciwko następującym chorobom:

- tężcowi – zaszczepiono 682 osoby po narażeniu na zakażenie,
- wirusowemu zapaleniu wątroby typu B – zaszczepiono 19 osób narażonych na zakażenie,
- ospie wietrznej – zaszczepiono 49 dzieci.

W 2021 r. do szczepień przeciwko wściekliźnie zakwalifikowano i zaszczepiono 3 osoby, które miały kontakt ze zwierzętami podejrzanymi o wściekliznę.

Program Szczepień Ochronnych, obok wykazu szczepień obowiązkowych, zawiera także wykaz szczepień zalecanych, które nie są finansowane ze środków Ministerstwa Zdrowia.

W 2021 r. wykonano szczepienia zalecane przeciwko następującym chorobom:

- **grypie** – zaszczepiono 1744 osoby,
- **wirusowemu zapaleniu wątroby typu B** – zaszczepiono 223 osoby,
- **wirusowemu zapaleniu wątroby typu A** – zaszczepiono 2 osoby,
- **kleszczowemu zapaleniu mózgu** – zaszczepiono 58 osób,
- **inwazyjnym zakażeniom *Neisseria meningitidis*** – zaszczepiono 253 osoby,
- **zakażeniom wirusem brodawczaka ludzkiego** – zaszczepiono 108 dziewcząt,
- **ospie wietrznej** – 33 osoby,
- **inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus pneumoniae*** – 14 osób,
- **tężcowi** – 12 osób,
- **durowi brzuszному** – 12 osób.

Na zlecenie Głównego Inspektora Sanitarnego wyniki analizy z realizacji szczepień ochronnych są corocznie publikowane przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny w Warszawie (NIZP-PZH) w biuletynie pt. „*Szczepienia Ochronne w Polsce*”, który stanowi zbiorcze źródło informacji o realizacji szczepień ochronnych w Polsce.

Podsumowanie

1. Niezbędne jest prowadzenia działań edukacyjnych wśród mieszkańców powiatu oraz pracodawców w zakresie profilaktyki chorób zakaźnych.
2. Wobec coraz częstszego kwestionowania w Polsce znaczenia szczepień ochronnych w zapobieganiu chorobom zakaźnym, konieczne jest prowadzenie działań mających na celu promowanie szczepień ochronnych poprzez powszechną informację i edukację społeczeństwa.

II. Monitoring jakości wody

1. Jakość wody przeznaczonej do spożycia

1.1. Wprowadzenie

W 2021 r. mieszkańcy powiatu kluczborskiego korzystali z wody przeznaczonej do spożycia, dostarczanej przez 11 wodociągów, wykorzystywanych do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, administrowanych przez dwa przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne (tabela nr 1),

Wymagania, jakim powinna odpowiadać woda do picia określa rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294).

Tabela nr 1.

Lp.	Gmina	Administrator wodociągów	Liczba eksploatowanych wodociągów	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę (tys.)
1.	Byczyna	Wodociągi i Kanalizacja HYDROKOM Sp. z o.o. 46-203 Kluczbork, ul. Kołłątaja 7	3	8,8
2.	Kluczbork		2	33,2
3.	Lasowice Wielkie		1	6,5
3.	Wołczyn	Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. 46-250 Wołczyn, ul. Traugutta 1	5	12,6

1.2. Zaopatrzenie ludności w wodę do spożycia

Do zaopatrzenia ludności w wodę do picia na terenie powiatu wykorzystywane są ujęcia podziemne, ujmujące wodę z utworów trzeciorzędowych i czwartorzędowych, w większości zlokalizowane na terenach wiejskich. Wyjątek stanowią ujęcia dla Kluczborka, które znajdują się na terenach leśnych.

Na terenie powiatu przeważają małe wodociągi, produkujące wodę w ilości od 100 do 1000 m³/dobę. Największym jest wodociąg Kluczbork, produkujący blisko 4 tys. m³ wody na dobę. W tabeli poniżej przedstawiono eksploatowane wodociągi w poszczególnych gminach.

Tabela nr 2.

Gmina	Wodociągi /produkcja wody		
	poniżej 100m ³ /d	100 – 1000m ³ /d	1000 – 10 000m ³ /d
Kluczbork	-	Krzywizna	Kluczbork
Byczyna	-	Polanowice-Byczyna, Kostów, Dobiercice	-
Wołczyn	Szymonków Markotów	Wierzbica Górna, Krzywiczyny, Wołczyn	-
Lasowice Wielkie	-	Chocianowice	-

W końcowej ocenie za 2021 r. woda we wszystkich wodociągach spełniała wymagania, określone w cytowanym wyżej rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r.

Woda o kontrolowanej jakości jest dostarczana do około 61,0 tys. osób, co stanowi 99,7% ogólnej liczby mieszkańców w powiecie. Około 120 osób z terenów wiejskich (przysiółki w gminach Kluczbork, Lasowice Wielkie i Wołczyn) korzysta z wody o niekontrolowanej jakości, wykorzystując własne studnie przydomowe.

1.3. Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia

1.3.1. Jakość mikrobiologiczna

W eksploatowanych wodociągach wody podziemne są czyste mikrobiologicznie, wobec czego nie wymagają stałej lub okresowej dezynfekcji. W ostatnich latach obserwujemy wzrost przypadków okresowego zanieczyszczenia mikrobiologicznego wody. Mając na uwadze bezpieczeństwo zdrowotne odbiorców, administratorzy wodociągów wprowadzają dezynfekcję wody podawanej do sieci. **Aktualnie na terenie powiatu kluczborskiego woda jest chlorowana w czterech wodociągach: Kluczborku, Polanowicach-Byczynie, Krzywiźnie i Kostowie.**

W 2021 r. zanieczyszczenie mikrobiologiczne wody wystąpiło w trzech wodociągach – Kluczborku, Szymonkowie i Wierzbicy Górnej.

Tabela nr 3.

Lp.	Wodociąg	Produkcja wody	Przekroczony parametr	Czas trwania przekroczenia	Podjęte działania	Ocena końcowa
1	Szymonków	64	bakterie grupy coli	48h	decyzja o braku przydatności wody do spożycia, dezynfekcja wody, płukanie sieci, zwiększenie częstotliwości pobrania próbek wody	spełnia wymagania
2	Wierzbica Górna	298	bakterie grupy coli	48h	decyzja o braku przydatności wody do spożycia, dezynfekcja wody, płukanie sieci, zwiększenie częstotliwości pobrania próbek wody	spełnia wymagania
3	Kluczbork (odcinek Bogdańczowice – Bąków Ośrodek Wypoczynkowy)	3597	bakterie grupy coli	48h	decyzja o braku przydatności wody do spożycia, dezynfekcja wody, płukanie sieci, zwiększenie częstotliwości pobrania próbek wody	spełnia wymagania

Działania naprawcze podejmowane przez administratorów były skuteczne, badania kontrolne potwierdziły odpowiednią jakość wody pod względem mikrobiologicznym.

Bakterie grupy coli (z wyłączeniem bakterii *Escherichia coli*) nie są drobnoustrojami chorobotwórczym. Występują naturalnie w jelicie człowieka i zwierząt. Ich obecność w wodzie nie jest dowodem kałowego zanieczyszczenia wody; są wskaźnikiem czystości i stanu integralności systemów dystrybucji wody. Jedną z przyczyn zanieczyszczenia mikrobiologicznego wody może być pogarszająca się jakość wód podziemnych.

1.3.2. Jakość fizykochemiczna

Wody surowe, ujmowane do spożycia przez ludzi na terenie powiatu kluczborskiego charakteryzują się głównie wysokimi stężeniami azotanów, żelaza i manganu, z czym wiąże się zwykle podwyższona mętność i barwa. W większości wodociągów woda jest średnio twarda lub twarda, o niskich zawartościach fluorków, azotynów, amoniaku i chlorków. Parametry, takie jak np. arsen, rtęć, kadm, cyjanki, selen, ołów, miedź, nikiel, pestycydy czy benzo(a)piren występują w bardzo niskich stężeniach (często poniżej oznaczalności metody).

Znaczną zawartością żelaza i manganu charakteryzują się wody surowe z wodociągów w Kluczborku, Krzywiźnie Szymonkowie, Wierzbicy Górnej i Dobiercicach. Obecność manganu w wodzie do spożycia, podobnie jak żelaza, może powodować powstawanie osadów w sieci wodociągowej, które odrywają się i w postaci czarnej zawiesiny są widoczne dla konsumenta. **Dopuszczalne maksymalne stężenie żelaza w wodzie przeznaczonej do spożycia wynosi 200µg/l, manganu – 50µg/l.** W wodach surowych żelazo może nawet kilkadziesiąt razy przekraczać dopuszczalne wartości, mangan – kilkanaście razy. Dlatego też wody surowe są poddawane procesom uzdatniania. Nieprawidłowości w trakcie prowadzonych procesów uzdatniania mogą być przyczyną okresowego występowania w wodzie uzdatnionej ponadnormatywnych stężeń związków żelaza i manganu oraz zmienionej mętności i barwy.

W czerwcu w próbkach wody z wodociągu w Krzywiźnie stwierdzono ponadnormatywne stężenia manganu. Wydano decyzję o warunkowej przydatności wody do spożycia. W wyniku podjętych przez administratora wodociągu działań naprawczych (*płukanie sieci, kontrola procesów uzdatniania w tym stanu złoza filtrującego, zwiększenie częstotliwości pobrania próbek wody*) nastąpiła poprawa jakości wody.

Ważnym parametrem ze względu na możliwe zagrożenie dla zdrowia ludzi, szczególnie dla niemowląt karmionych z butelki, są azotany. Maksymalne dopuszczalne stężenie azotanów w wodzie przeznaczonej do spożycia wynosi 50mg/l. Zalecana wartość tego parametru została oparta na występowaniu methemoglobinemii u niemowląt, karmionych z butelki. Efekt ten jest spowodowany równoczesnym zanieczyszczeniem mikrobiologicznym wody pochodzenia kałowego. Wody nie należy używać do karmienia niemowląt z butelki, jeśli stężenie azotanów przekracza 100mg/l.

W tabeli przedstawiono średnie wartości azotanów (*mediana, średnia arytmetyczna*) w wodzie w nadzorowanych wodociągach, stwierdzone w latach 2019-2021 (źródło: badania PSSE w Kluczborku)

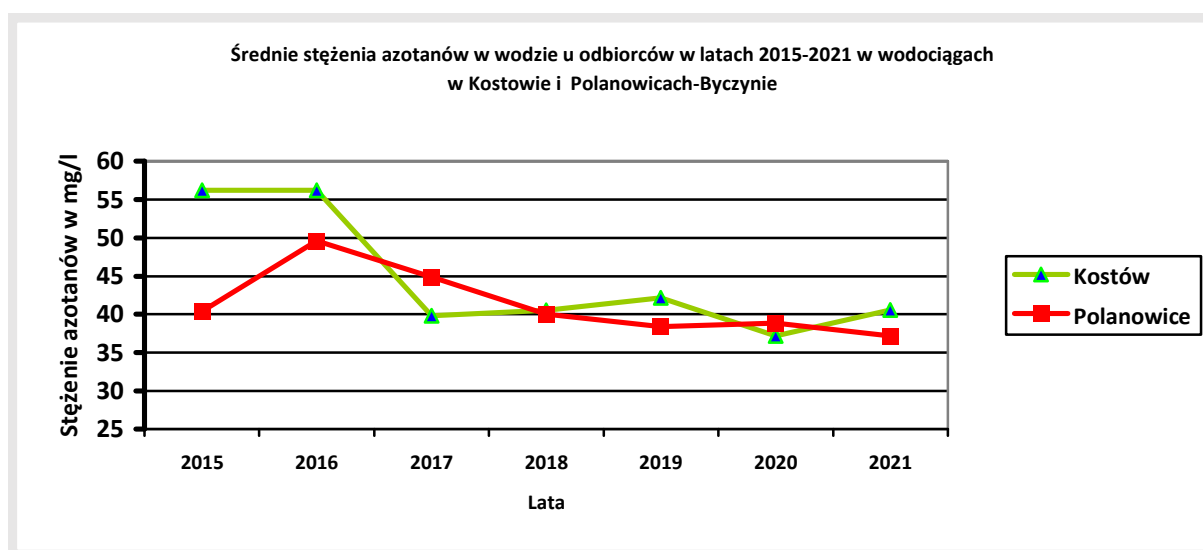
Tabela nr 4.

Wodociąg	Azotany (mg/l)		
	2019	2020	2021
Kluczbork	15,28	13,40	15,84
Krzywizna	0,73	0,68	0,43
Chocianowice	16,14	18,90	18,90
Wołczyn	37,57	37,58	40,76
Szymonków	<0,44	<0,44	0,47
Markotów	38,15	41,20	36,42
Wierzbica Górna	4,18	5,85	4,78
Krzywiczyny	26,20	21,38	18,09
Polanowice-Byczyna	38,40	38,83	37,20

Wodociąg	Azotany (mg/l)		
	2019	2020	2021
Dobiercice	1,01	<0,44	<0,44
Kostów	42,14	37,18	40,54
Dopuszczalne stężenie	50		

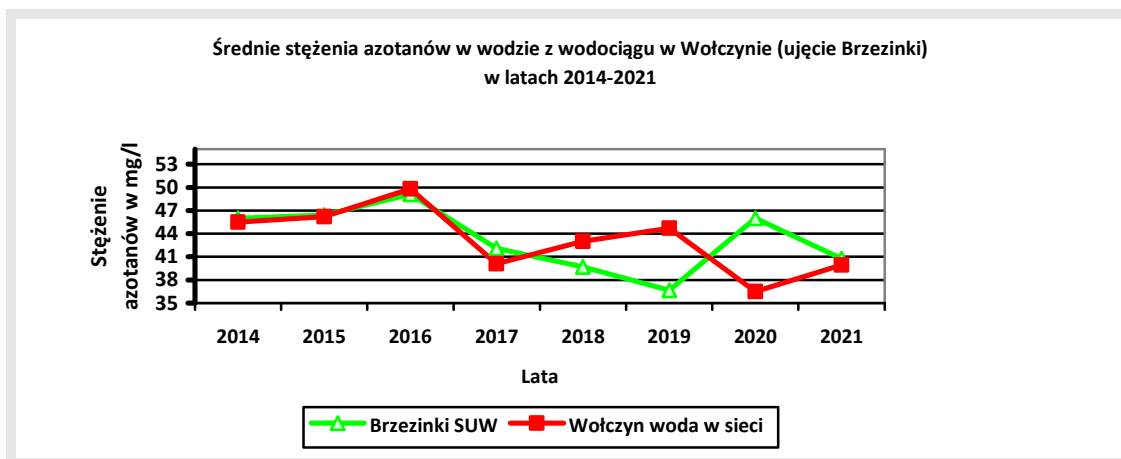
Na wykresie nr 1 przedstawiono średnie wartości azotanów, stwierdzone w wodzie w sieci u odbiorców w latach 2015-2021 w wodociągach w Kostowie i Polanowicach-Byczynie.

Wykres nr 1.

Wysokie poziomy azotanów występują w wodzie z wodociągu w Wołczynie (ujęcie Brzezinki). Woda do picia jest ujmowana z czterech studni głębinowych, w których stężenia azotanów przekraczają dopuszczalny poziom 50mg/l. Na ujęciu w Brzezinkach działa automatyczna stacja uzdatniania wody, której zasada działania polega na przepływie wody przez kolumnę filtracyjną ze złożem jonowymiennym, która wymienia jony NO_3 (oraz SO_4^{2-}) na jony Cl^- .

Wykres nr 2 przedstawia średnie wartości azotanów w wodzie podawanej do sieci (SUW Brzezinki) oraz w wodzie w sieci u odbiorców w latach 2014-2021.

Stężenia azotanów, występujące w 2021 r. w wodzie w wodociągach Polanowice-Byczyna, Kostów, Markotów i Wołczyn (ujęcie Brzezinki), nie stanowiły zagrożenia dla zdrowia ludzi, w szczególności dla niemowląt. Do Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Kluczborku nie zgłoszono żadnych niepożądanych reakcji związanych ze spożyciem wody w strefie zaopatrzenia poszczególnych wodociągów.

1.4. Charakterystyka urządzeń zaopatrujących ludność w wodę do picia

Stacje uzdatniania wody i stacje wodociągowe nadzorowanych wodociągów są zlokalizowane z dala od tras tranzytowych, zakładów pracy oraz wysypisk odpadów. W 10 wodociągach prowadzone jest uzdatnianie wody. W wodociągu Markotów woda nie podlega żadnym procesom uzdatniania. Stosowane procesy uzdatniania wody w poszczególnych wodociągach przedstawiono w tabeli nr 7 (źródło: administratorzy wodociągów).

Tabela nr 7.

Wodociąg	Stosowane procesy uzdatniania
Kluczbork	napowietrzanie, odżelazianie, chlorowanie
Krzywizna	napowietrzanie, odżelazianie, odmanganianie, chlorowanie
Dobiercice	odżelazianie, odmanganianie, napowietrzanie, ozonowanie
Szymonków	napowietrzanie, odżelazianie, odmanganianie
Wierzbica Górna	napowietrzanie, odżelazianie, odmanganianie
Krzywiczyny	napowietrzanie, odżelazianie, odmanganianie
Chocianowice	napowietrzanie, odżelazianie, odmanganianie
Wołczyn (ujęcie Brzezinki)	wymiana jonowa
Kostów	wymiana jonowa, chlorowanie
Polanowice-Byczyna	chlorowanie

Długość sieci wodociągowej eksploatowanych wodociągów oraz rodzaj materiału, z którego sieć jest wykonana przedstawiono w tabeli nr 8. (źródło: administratorzy wodociągów).

Tabela nr 8.

Gmina	Liczba eksploatowanych wodociągów	Długość sieci wodociągowej w km	Materiały, z których wykonana jest sieć
Kluczbork	2	258,5	żeliwo, PCV, PE, stal, PEH, azbestocement, PEHD
Byczyna	3	116,8	żeliwo, PCV, PE, PEH
Wołczyn	5	117,5	żeliwo, PCV
Lasowice Wielkie	1	115,6	PCV, PEH

Z azbestocementu wykonane są krótkie odcinki sieci wodociągów w Kluczborku i Krzywiznie.

2. Jakość ciepłej wody w podmiotach leczniczych i budynkach użyteczności publicznej pod kątem obecności pałeczek *Legionella sp.*

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kluczborku, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294) pobrał do badań w kierunku obecności bakterii *Legionella sp.* 20 próbek ciepłej wody w podmiotach leczniczych w Kluczborku (Szpital VITAL MEDIC, Kluczborskie Centrum Kardiologii, PCZ Szpital Powiatowy w Kluczborku, Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Wołczynie) oraz w Domach Pomocy Społecznej w Kluczborku i Gierałcicach. Obecność bakterii *Legionella sp.* w liczbie większej niż dopuszczalna 100jtk) stwierdzono w dwóch próbkach w DPS przy ul. Wołczyńskiej i Sienkiewicza w Kluczborku. W DPS przy ul. Sienkiewicza wydano decyzję administracyjną nakazującą poprawę jakości wody, z terminem realizacji do 31.08.2022 r. Strona przedstawiła harmonogram działań naprawczych wraz z proponowanym terminem poboru próbek kontrolnych wody. W DPS przy ul. Wołczyńskiej postępowanie administracyjne jest w toku. W ramach wewnętrznej kontroli jakości wody, w listopadzie 2021 r. zarządca Zakładu Opiekuńczo – Leczniczego w Wołczynie (PCZ S.A. Szpital Powiatowy w Kluczborku) pobrał do badań dwie próbki wody w kierunku obecności bakterii *Legionella sp.* W obu stwierdzono obecność bakterii w liczbie >12000jtk/100ml. W związku z powyższym wydano decyzję nakazującą wyłączenie z eksploatacji urządzeń i instalacji wody ciepłej, przeprowadzenie dezynfekcji sieci wodnej oraz przedłożenie wyników badań wody po przeprowadzeniu działań naprawczych. Termin realizacji decyzji ustalono do 31.08.2022 r. W grudniu zarządca placówki przedstawił kontrolne sprawozdania z badań wody, w których ilość bakterii *Legionella sp.* nie przekraczała dopuszczalnej wartości (do 100 jtk/100 ml).

3. Jakość wody na pływalniach i basenach

Wymagania dotyczące jakości wody na pływalniach reguluje rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r. poz. 2016).

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r., poz. 147), **pływalnia to obiekt kryty lub odkryty, z wodą przepływową, przeznaczony do pływania lub kąpieli, posiadający co najmniej jedną nieckę basenową, z trwałym brzegiem i dnem, wyposażony w urządzenia sanitarne, szatnie i natryski.** Na terenie powiatu kluczborskiego obiektami spełniającymi kryteria ww. definicji w 2021 r. były kryta pływalnia w Kluczborku.

Letnie baseny sezonowe w Bąkowie, Wołczynie i Byczynie nie spełniają ww. kryteriów, gdyż w nieckach basenowych nie ma instalacji wody przepływowej.

Kryta pływalnia w Kluczborku – nadzór nad jakością wody prowadził zarządca obiektu oraz PSSE w Kluczborku, zgodnie z rozporządzeniem z 9 listopada 2015 r. Na podstawie sprawozdań z badań jakości wody pod względem mikrobiologicznym nie budziła poważniejszych zastrzeżeń. Okresowo w badanych próbkach stwierdzano przekroczenia chloru wolnego, chloru związanego, potencjału redox oraz chloroformu.

Basen letni w Bąkowie był czynny w sezonie. Woda w niecce basenowej była kontrolowana przez PSSE w Kluczborku w zakresie parametrów mikrobiologicznych (*Escherichia coli*, *Pseudomonas aeruginosa*) oraz fizycznych (odczyn). W badanym zakresie woda nie budziła zastrzeżeń.

Na basenie w Bąkowie oraz na krytej pływalni w Kluczborku nie stwierdzono zaniedbań w utrzymaniu bieżącego stanu porządkowego, a stan sanitarno-higieniczny obiektów oceniono jako dobry.

Ze względu na trwającą epidemię koronawirusa SARS-CoV-2 baseny sezonowe w Wołczynie i Byczynie w sezonie 2021 były nieczynne.

4. Jakość wody w kąpielisku

W tabeli poniżej przedstawiono wyniki badań wody w kąpielisku *ZALEW KLUCZBORK*, wykonane w latach 2020-2021 w ramach wewnętrznej kontroli przez zarządcę obiektu (KW) oraz przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Kluczborku (PIS).

Tabela nr 1.

Rok	Data pobrania próbki	Escherichia coli (jtk/100ml)	Enterokoki (jtk/100ml)
2020	08.06. PIS	70	100
	16.06. PIS	75	252
	24.06. KW	640	280
	07.07. KW	65	42
	21.07. KW	12	112
	04.08. KW	650	270
	19.08. KW	410	280
2021	15.06. PIS	110	66
	06.07. KW	150	95
	20.07. KW	39	210
	03.08. KW	10	80
	17.08. KW	46	135
Wymagania mikrobiologiczne		≤ 1000	≤ 400

Pod koniec sezonu kąpielowego w sierpniu w wodzie wystąpił zakwit sinic. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wydał decyzję o tymczasowym zakazie kąpieli. Po kilku dniach zakwit ustąpił.

Podobnie jak w 2020 r., także w 2021 r. jakość wody w kąpielisku **została przez Głównego Inspektora Sanitarnego sklasyfikowana jako niedostateczna**. Zgodnie z art. 344 ust. 1 pkt. 2, kąpielisko może funkcjonować pod warunkiem podjęcia działań mających na celu:

- 1) ochronę zdrowia ludzkiego i poprawę jakości wody, w tym wprowadzenia zakazu kąpieli w danym sezonie kąpielowym albo tymczasowego zakazu kąpieli;
- 2) ustalenie przyczyn nieosiągnięcia dostatecznej klasyfikacji jakości wody w kąpielisku;
- 3) zapobieżenie, zmniejszenie lub wyeliminowanie przyczyn zanieczyszczenia wody w kąpielisku;
- 4) przekazanie społeczeństwu informacji dotyczącej jakości wody w kąpielisku w sposób niebudzący wątpliwości co do stwierdzonych zagrożeń.

Zgodnie z art. 346 ust. 5 cytowanej ustawy Prawo wodne - państwowy powiatowy inspektor sanitarny wprowadza, w drodze decyzji, **stały zakaz kąpieli w przypadku gdy jakość wody w kąpielisku została zaklasyfikowana jako niedostateczna w 5 kolejnych sezonach kąpielowych**.

Podsumowanie

W 2021 r. plany pobierania próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz pobierania próbek ciepłej wody użytkowej w kierunku obecności bakterii *Legionella* sp. zostały w pełni wykonane. Ze względu na epidemię koronawirusa SARS-CoV-2 nie zrealizowano planu pobierania próbek wody z letnich basenów w Wołczynie i Byczynie (baseny nieczynne w sezonie letnim).

Kontrolę jakości wody przeznaczonej do spożycia prowadziły również przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, zarządzające wodociągami na terenie powiatu – Wodociągi i Kanalizacja „HYDROKOM” Sp. z o.o. w Kluczborku, ul. Kołłątaja 7 oraz Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wołczynie, ul. Traugutta 1.

Wydano 13 decyzji finansowych, jedną decyzję o warunkowej przydatności wody do spożycia, trzy decyzje o braku przydatności wody do spożycia oraz jedną decyzję o tymczasowym zakazie kąpieli. Informacje o jakości wody (komunikaty, oceny obszarowe) były umieszczane na stronie internetowej PSSE w Kluczborku oraz przesyłane władzom lokalnym i administratorom wodociągów.

W 2021 r. wystąpiły trzy przypadki skażenia mikrobiologicznego wody w wodociągach w Szymonkowie, Wierzbicy Górnej i Kluczborku. Zdarzenia miały charakter krótkotrwały, a działania naprawcze podjęte przez administratora były skuteczne.

W wodociągu w Krzywiźnie nastąpiło pogorszenie jakości wody ze względu na ponadnormatywne stężenia manganu. Wydano decyzję o warunkowej przydatności wody do spożycia. W wyniku podjętych działań nastąpiła poprawa jakości wody.

Na terenie powiatu w wodociągach w Kluczborku, Krzywiźnie, Kostowie i Polanowicach-Byczynie woda jest dezynfekowana przy użyciu podchlorynu sodu. W związku z chlorowaniem wody, wykonywane były dodatkowe oznaczenia chloramin, chloroformu i bromodichlorometanu. Stężenia badanych parametrów były bardzo niskie i nie przekraczały dopuszczalnych poziomów.

W próbkach wody do picia, pobranych przez PSSE w Kluczborku, w ciągu 2021 roku stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości następujących parametrów:

- **azotany – 4 próbki** (2,6% ogółu próbek pobranych w kierunku azotanów),
- **bakterie grupy coli – 5 próbek** (1,7% ogółu próbek pobranych w kierunku badania bakterii grupy coli),
- **żelazo – 6 próbek** (6,4% ogółu próbek pobranych w kierunku oznaczenia żelaza),
- **mangan – 11 próbek** (12,5% próbek pobranych w kierunku oznaczenia manganu).

III. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej, w tym placówek ochrony zdrowia.

1. Obiekty użyteczności publicznej

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w 2021 r. skontrolowano ogółem 76 obiektów, w tym:

- pływalnie i baseny,
- zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i tatuażu,
- hotele i inne obiekty świadczące usługi hotelarskie,
- pozostałe obiekty użyteczności publicznej (m.in. ustępy, stacje paliw, obiekty sportowe, rekreacyjne, cmentarze i kaplice przedpogrzebowe, piaskownice, przystanki PKS),
- domy pomocy społecznej (objęte nadzorem w 2020 r. po zmianach w ustawie o Państwowej Inspekcji Sanitarnej).

Przeprowadzono ogółem 99 kontroli, których zakres obejmował m.in. stan sanitarno-higieniczny i porządkowy pomieszczeń i wyposażenia, gospodarkę odpadami komunalnymi, zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, postępowanie ze zwłokami i szczątkami ludzkimi. W skontrolowanych placówkach nie stwierdzono nieprawidłowości i zaniedbań. W związku z epidemią koronawirusa SARS-CoV-2 oraz sytuacją epidemiologiczną na terenie powiatu kluczborskiego, oprócz kontroli planowych przeprowadzono ponadplanowe akcyjne kontrole obiektów w zakresie realizacji obowiązków przestrzegania ograniczeń, nakazów i zakazów, określonych w przepisach prawnych oraz wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego, dotyczących zasad funkcjonowania poszczególnych branż w trakcie pandemii SARS-CoV-2.

2. Placówki ochrony zdrowia

W 2020 r. w wyniku zmian wprowadzonych w ustawie o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, zostały objęte nadzorem placówki, dla których organem założycielskim lub prowadzącym jest powiat. Na terenie powiatu kluczborskiego należą do nich PCZ S.A. Szpital Powiatowy w Kluczborku oraz Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Wołczynie.

W 2021 r. skontrolowano 17 placówek ochrony zdrowia, w tym 2 szpitale (Szpital Powiatowy w Kluczborku, Kluczborskie Centrum Kardiologii), 3 przychodnie, 4 placówki rehabilitacyjno-fizjoterapeutyczne, 8 praktyk zawodowych. Zakres kontroli obejmował stan sanitarny pomieszczeń i ich wyposażenia, dezynfekcję i sterylizację narzędzi i sprzętu, postępowanie z bielizną, odpadami komunalnymi i medycznymi. W dwóch placówkach stwierdzono nieprawidłowości, wydano decyzje administracyjne (nakazowe i finansowe). W Kluczborskim Centrum Kardiologii nieprawidłowości dotyczyły stanu sanitarno-technicznego ścian w sali chorych, na korytarzu oraz w brudowniku, natomiast w przychodni podstawowej opieki zdrowotnej - sposobu gromadzenia odpadów medycznych. W pozostałych placówkach nieprawidłowości nie stwierdzono.

V. Stan sanitarny obiektów, żywności, żywienia i przedmiotów użytku

Bezpieczeństwo żywności stanowi jedno z najważniejszych obszarów wpływających na zdrowie człowieka i jest istotnym elementem polityki zdrowotnej Państwa oraz ochrony zdrowia publicznego. Zagrożenia bezpieczeństwa żywności mogą się pojawiać na każdym etapie łańcucha żywnościowego "od pola do stołu". Zadaniem producenta żywności jest wyprodukowanie produktu bezpiecznego dla konsumenta oraz określenie takich warunków postępowania z produktem, aby przez cały okres jego przydatności do spożycia był on bezpieczny. Zadaniem organów urzędowej kontroli żywności, w tym inspekcji sanitarnej jest weryfikacja, czy powyższe warunki zostały spełnione przez podmiot odpowiedzialny za wytworzenie produktu oraz podmioty uczestniczące w dystrybucji tego produktu. Nie jest jednak możliwa urzędowa kontrola każdego pojedynczego produktu żywnościowego wprowadzonego na rynek, dlatego też działania organów urzędowej kontroli prowadzone są na podstawie analizy ryzyka zagrożenia, jakie mogą stwarzać środki spożywcze. Sposób prowadzenia kontroli reguluje na poziomie unijnym – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie kontroli urzędowych i innych czynności urzędowych przeprowadzanych w celu zapewnienia stosowania prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i środków ochrony roślin (...) (Dz.U.UE.L.2017.95.1 z dnia 2017.04.07 ze zm.)

Oddział Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku prowadzi działania w zakresie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczących:

- warunków produkcji, sprzedaży, przechowywania i transportu żywności,
- warunków żywienia zbiorowego,
- nadzoru nad jakością zdrowotną żywności,
- warunków produkcji i obrotu przedmiotami użytku, materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością,
- kosmetykami oraz wyrobami mogącymi mieć wpływ na zdrowie ludzi.

Realizowane są zadania w ramach „Krajowego planu pobierania próbek do badania żywności ramach urzędowej kontroli i monitoringu” oraz Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt (RASFF). Sprawowany jest nadzór nad suplementami diety, środkami spożywczymi specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz środkami spożywczymi wzbogaconymi witaminami lub składnikami mineralnymi.

Zgodnie z klasyfikacją statystyczną obiekty podzielono na następujące grupy:

- zakłady produkcji żywności,
- obiekty obrotu środkami spożywczymi, w tym obrotu detalicznego i obrotu hurtowego,
- obiekty żywienia zbiorowego z rozdziałem na żywienie typu otwartego (restauracje, bary), obiekty określane jako mała gastronomia typu „fast - food” oraz obiekty o charakterze zamkniętym (żywienie w szpitalach, stołówki w szkołach, przedszkolach, itp.), miejsca obrotu przedmiotami użytku i kosmetykami.

W 2021r. nadzorem objęto 624 zakłady, w tym

- **90 zakładów produkcji żywności** (32 - zakłady produkcji żywności, 47 - producenci produkcji pierwotnej, 4 - producenci produkcji pierwotnej i rolniczy handel detaliczny, 5 - producenci żywności w warunkach domowych, 2 - inne wytwórnie żywności),
- **360 zakładów obrotu** (191 sklepów spożywczych, 31 kiosków spożywczych, 12 aptek, 14 magazynów hurtowych, 3 obiekty ruchome i tymczasowe, 91 środków transportu),

- 97 zakładów żywienia zbiorowego otwartego,
- 61 zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego,
- 9 zakładów produkcji i obrotu materiałami i wyrobami do kontaktu z żywnością,
- 3 zakłady obrotu kosmetykami.

Od kilku lat liczba zakładów znajdujących się w ewidencji utrzymuje się na podobnym poziomie. Najliczniejszą grupę stanowią zakłady zajmujące się obrotem żywnością – 58%, zakłady produkujące żywność stanowią zaledwie 14%.

W 2021r. zaplanowano do kontroli 106 zakładów, z czego skontrolowano 89. Nie skontrolowano 17 zakładów – przyczyną była całkowita likwidacja działalności w placówce lub czasowe zawieszenia. Łącznie skontrolowano 184 zakłady, w tym 83 zakłady oceniono zgodnie z arkuszem oceny zakładu (13-ryzyko niskie, 70- ryzyko średnie). Żaden z zakładów nie uzyskał w wyniku przeprowadzonej oceny wysokiego ryzyka.

Kontrolę przeprowadzano zgodnie z przyjętym harmonogramem oraz w każdym przypadku podejrzenia lub otrzymania informacji o uchybieniach mogących zagrażać zdrowiu lub życiu konsumentów. Ustalając częstotliwość i zakres przeprowadzanych kontroli brano pod uwagę:

- ocenę realizacji zasad dobrej praktyki higienicznej (GHP) ;
- ocenę zaawansowania we wdrażaniu zasad systemu HACCP, z uwzględnieniem krytycznych punktów kontroli i sposobu ich monitorowania;
- ogólną ocenę potencjalnego ryzyka w zakresie bezpieczeństwa i jakości zdrowotnej, na które narażona może być żywność w procesie produkcji lub w obrocie.

Ogółem wykonano 377 kontroli, w tym **89 planowanych i 288 ponadplanowych**. Kontrole ponadplanowe to:

- 130 kontroli granicznych,
- 79 kontroli interwencyjnych, w tym 68 w związku z funkcjonowaniem systemu RASFF (*System wczesnego informowania o niebezpiecznych produktach żywnościowych i paszach*) i 11 na wnioski klientów dotyczące nieprawidłowości w funkcjonowaniu zakładów lub niewłaściwej jakości sprzedawanych środków spożywczych ,
- 41 kontroli w związku z zatwierdzeniem zakładów do prowadzenia działalności,
- 2 kontrole sprawdzające wykonanie wydanych decyzji administracyjnych,

- 11 kontroli akcyjnych (kontrole organizowanych form wypoczynku dla dzieci i młodzieży, kontrole producentów w produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego, kontrole szpitali)
- 22 kontrole przeciwepidemiczne.

Interwencje klientów dotyczyły najczęściej wprowadzania do obrotu środków spożywczych niewłaściwej jakości zdrowotnej (po upływie terminu przydatności do spożycia/daty minimalnej trwałości lub o zmienionych cechach organoleptycznych) oraz braku bieżącej czystości w placówkach. Większość interwencji była wnoszona anonimowo, ich zasadność potwierdzono w dwóch przypadkach.

W 2021r. pracownicy oddziału HŻŻiPU byli zaangażowani również w czynności związane ze zwalczaniem epidemii koronawirusa, uczestniczyli w przeprowadzaniu wywiadów epidemiologicznych, opracowywaniu ognisk, nakładaniu kwarantanny na osoby z kontaktu, obejmowaniu nadzorem epidemiologicznym oraz weryfikacją informacji pozyskanych od osób zakażonych. Zajmowali się postępowaniami administracyjnymi prowadzonymi na podstawie notatek Policji w związku ze stwierdzeniem naruszeń rozporządzenia w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii.

W analizowanym okresie Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kluczborku **wydał ogółem 249 decyzji administracyjnych**, w tym 14 wynikających z naruszenia przepisów prawnych (5 nakazujących i 9 finansowych). Ponadto wydano 36 decyzji zatwierdzenia zakład do prowadzenia działalności, 71 decyzji wykreślenia zakładu z rejestru zakładów podlegających nadzorowi organów PIS i 128 decyzji finansowych w ramach prowadzonych kontroli granicznej.

Mając na uwadze bezpieczeństwo zdrowotne klientów za stwierdzone nieprawidłowości sanitarne **nałożono 7 mandatów karnych na kwotę 1700,00zł**, które w wielu przypadkach pozwoliły na natychmiastowe wyeliminowanie uchybień. Najwięcej mandatów karnych wystawiono w sklepach oraz zakładach żywienia zbiorowego otwartego. Również te obiekty oceniono jako najczęściej wymagające poprawy stanu sanitarno-technicznego.

Najczęstszymi nieprawidłowościami stwierdzanymi w wyniku przeprowadzonych w 2021r. podobnie jak w latach ubiegłych były:

- nieprawidłowy stan techniczny pomieszczeń,
- nieprawidłowy stan techniczny wyposażenia,
- brak zachowania bieżącej czystości w placówce,
- wprowadzanie do obrotu przeterminowanych środków spożywczych,
- brak możliwości identyfikacji wprowadzanych do obrotu środków spożywczych luzem,
- brak opracowania i wdrożenia procedur opartych na zasadach systemu HACCP,
- brak zapisów GHP /systemu HACCP.

Działalność kontrolno-represyjna w latach 2021 - 2017

	2021	2020	2019	2018	2017
Liczba obiektów objętych nadzorem	624	645	611	599	608
Liczba obiektów zatwierdzonych	36	32	34	38	28
Liczba obiektów skontrolowanych	184	114	226	227	252
Liczba kontroli	377	443	362	347	353
Liczba obiektów sklasyfikowanych	83	4	127	123	179
Liczba obiektów niezgodnych z wymaganiami	0	0	0	0	14

	2021	2020	2019	2018	2017
Liczba decyzji administracyjnych	249	171	209	215	182
Liczba nałożonych mandatów	7	8	18	23	19
Kwota nałożonych mandatów (zł)	1700,00	2350,00	4350,00	3700,00	3150,00
Liczba pobranych próbek	166	114	243	213	213
Liczba próbek zdyskwalifikowanych	0	0	0	1	0

Działania podejmowane przez inspekcję sanitarną oraz konkurencja na rynku żywnościowym spowodowała wzrost świadomości konsumentów i przedsiębiorców, a tym samym wymusiły w większości działających podmiotów w obszarze sektora spożywczego poprawę warunków sanitarno-technicznych obiektów oraz wzrost higieny produkcji i obrotu środków spożywczych.

Obiekty produkcji żywności

W 2021 roku nadzorem objęto 90 zakładów produkcyjnych, w tym:

- 32 zakłady produkcji żywności,
- 51 producentów produkcji pierwotnej i rolniczego handlu detalicznego (47-producentów pierwotni + 4 -producentów produkcji pierwotnej i RHD),
- 5-produkcja żywności warunkach domowych (produkcja wyrobów ciastkarskich),
- 2-inne wytwórnie żywności (LESAFFRE- wytwórnia drożdży i LESAFFRE- wytwórnia polepszaczy i dodatków piekarskich).

W tej grupie skontrolowano 16 zakładów, w 8 dokonano oceny stanu sanitarnego (2 zakłady-ryzyko niskie, 6 zakładów-ryzyko średnie), przeprowadzono 17 kontroli, w tym 2 interwencyjne. W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości. Wydano 3 decyzje zatwierdzenia i 7 decyzji wykreślenia zakładów z rejestru.

Ponadto w tej grupie obiektów przeprowadzono **130 kontroli granicznych** – w ramach eksportu wyrobów cukierniczych z zakładu Wyrobów Cukierniczych „LUMAR” w Byczynie, zakładu produkcji mieszanek piekarskich i polepszaczy z „Lesaffre” w Wołczynie oraz ketchupów/sosów przez VICI POLSKA z Warszawy (produkt etykietowany na terenie powiatu kluczborskiego). **Wydano ogółem 128 decyzji finansowych** w ramach przeprowadzonych kontroli granicznych.

W zakładach produkcji urzędowa kontrola prowadzona była w szczególności w zakresie warunków sanitarno-technicznych, prawidłowości stosowanych procesów produkcyjnych, jakości używanych surowców, w tym właściwego stosowania substancji dodatkowych, identyfikacji pochodzenia surowców, warunków ich magazynowania i przetwarzania, systemu dezynfekcji pomieszczeń i sprzętu, przestrzegania higieny przez pracowników, skuteczności systemów bezpieczeństwa żywności wdrożonych przez przedsiębiorców, właściwego znakowania wyrobów.

Obiekty obrotu żywności

Zakłady obrotu stanowią najliczniejszą i najbardziej zróżnicowaną pod względem wielkości, warunków sanitarno-technicznych, wyposażenia oraz asortymentu wprowadzanych do obrotu artykułów grupę nadzorowanych obiektów. Wśród nich są kioski, sklepy, w tym wielkopowierzchniowe markety, magazyny hurtowe oraz placówki wprowadzające do obrotu ograniczoną ilość środków spożywczych tj. apteki, sklepy sportowe.

W 2021 roku **nadzorem objęto ogółem 360 zakłady, w tym:**

- sklepy spożywcze - 191
- kioski - 31
- apteki - 12
- magazyny hurtowe - 14
- obiekty ruchome i tymczasowe - 3
- środki transportu - 91
- inne zakłady obrotu żywnością - 18

Sklepy spożywcze stanowią największą liczbę nadzorowanych placówek - 53 %. Nieliczną grupę stanowią duże sklepy-markety, które są wyposażone w odpowiednie urządzenia i sprzęt, zapewniające prawidłowe warunki przechowywania i sprzedaży żywności. Zdecydowaną większość stanowią sklepy małe, znajdujące się głównie na terenach wiejskich. W tej grupie obiektów skontrolowano 105 zakładów, w tym 33 z arkuszem oceny (4 - ryzyko niskie i 29-ryzyko średnie), przeprowadzono 138 kontroli, w tym 70 interwencyjnych. Wydano 9 decyzji administracyjnych z naruszenia przepisów prawnych (2 nakazujące i 7 finansowych), za nieprawidłowości sanitarne nałożono 5 mandatów karnych na kwotę 800,00 zł. Pobrano do badań laboratoryjnych 146 próbek – żadnej nie kwestionowano.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości :

- wprowadzanie do obrotu przeterminowanych środków spożywczych
- brak identyfikacji terminów ważności
- brak bieżącej czystości
- brak zapisów w ramach GHP i HACCP
- nieprawidłowy stan techniczny placówki
- brak opracowania i wdrożenia GHP i systemu HACCP

Obiekty żywienia zbiorowego - zakład żywienia zbiorowego dzielimy na zakłady typu otwartego i zamkniętego.

1. **zakłady żywienia zbiorowego otwartego** - nadzorem objęto **97 placówek**, w tym 63 placówki małej gastronomii. Skontrolowano 36 zakładów, przeprowadzono 37 kontroli, w tym 2 interwencyjne (rasff -1, interwencja klienta-1). W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano 5 decyzji wynikających z naruszenia przepisów prawnych (3 nakazujące i 2 finansowe). Ponadto wydano 9 decyzji zatwierdzenia i 22 decyzje wykreślenia zakładu z rejestru. Nałożono 2 mandaty karne na łączną kwotę 900 zł. Pobrano do badań laboratoryjnych 7 próbek, żadnej nie kwestionowano. Podczas kontroli szczególną uwagę zwracano na jakość stosowanych surowców, ciągłość łańcucha chłodniczego środków spożywczych, zabezpieczenie przed wtórnym zanieczyszczeniem żywności – właściwe warunki mycia i dezynfekcji. Stan sanitarno-higieniczny nadzorowanych placówek jest zróżnicowany, można wyodrębnić obiekty nowe, zbudowane od podstaw, z przeznaczeniem do takiej działalności oraz obiekty zlokalizowane w istniejących budynkach, często starych, które zostały adaptowane.

Stwierdzane nieprawidłowości w tej grupie obiektów o :

- brak bieżącej czystości
- brak zapisów w ramach GHP/GMP i systemu HACCP i
- nieprawidłowy stan techniczny pomieszczeń –(ścian i sufitów)

2. **obiekty żywienia zbiorowego zamkniętego - nadzorem objęto 61 placówek**, skontrolowano 23, przeprowadzono 24 kontrole. Nie stwierdzono nieprawidłowości sanitarnych, w związku z powyższym nie nałożono mandatów karnych. W 60 placówkach opracowano i wdrożono instrukcje GHP i GMP oraz system HACCP.

Jakość zdrowotna środków spożywczych

W Głównym Inspektoracie Sanitarnym opracowywany jest także corocznie jednolity ramowy "Plan pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej". Obejmuje on urzędową kontrolę i monitoring żywności pochodzenia niezwierzęcego produkowanej i wprowadzanej do obrotu oraz produktów pochodzenia zwierzęcego znajdujących się w handlu detalicznym. Pobieranie próbek do badań odbywa się zgodnie z polskimi i europejskimi aktami prawnymi. Do badań pobierane są próbki produktów krajowych, produktów pochodzących z terenu Unii Europejskiej oraz próbki produktów z krajów trzecich (spoza Unii Europejskiej). Próbki pobierane są z obrotu detalicznego i hurtowego w zakładach przemysłu spożywczego i zakładach żywienia zbiorowego. Ww. plany roczne uwzględniają wymagania obowiązujących przepisów prawnych dotyczących bezpieczeństwa żywności (w tym materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością) oraz ocenę ryzyka.

Poszczególne grupy i podgrupy asortymentu rekomendowane są do badań na podstawie:

- obowiązujących przepisów prawnych w zakresie bezpieczeństwa żywności oraz zaleceń i wytycznych Komisji Europejskiej,
- najczęściej występujących potencjalnych zagrożeń zdrowia ludzi wynikających ze spożycia żywności,
- oceny ryzyka,
- dotychczasowych wyników badań naukowych i monitoringowych w zakresie bezpieczeństwa żywności,
- struktury spożycia żywności (wielkość spożycia niektórych produktów w kraju).

PSSE w Kluczborku w ramach realizacji planu pobrała do badań 166 próbek. Próbki badane były w następujących kierunkach: pozostałości pestycydów, metali szkodliwych dla zdrowia (ołów, kadm, arsen, rtęć, cyna, glin), azotanów, 3-MCPD, zanieczyszczeń mikrobiologicznych, mikotoksyn, histaminy, metanolu i cyjanowodoru, dozwolonych substancji dodatkowych, parametrów czystości substancji dodatkowych i rozpuszczalników ekstrakcyjnych, GMO, skażeń promieniotwórczych, środków spożywczych poddanych działaniu promieniowania jonizującego, jodu w soli kuchennej, WWA, furanu, izomerów trans kwasów tłuszczowych, akryloamidu, glutenu, innych parametrów (ocena organoleptyczna, zanieczyszczenia biologiczne i fizyczne, znakowanie). Wyniki badań próbek pobranych w ramach monitoringu i urzędowej kontroli żywności są odnoszone do obowiązujących przepisów prawnych. W momencie wykrycia zagrożenia organy urzędowej kontroli żywności natychmiast podejmują właściwe działania w celu wycofania niebezpiecznej żywności z obrotu i przeprowadzają postępowania wyjaśniające, aby wyeliminować źródła powstałego zagrożenia. Sprawozdania z realizacji planu pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu sporządzane są w systemie rocznym zgodnie z zaleceniami i wytycznymi Głównego Inspektoratu Sanitarnego.

Żadna z pobranych w 2021r. do badań laboratoryjnych próbka nie została zakwestionowana. Jest to wynikiem poprawy stanu technicznego placówek, przestrzegania ogólnych zasad higieny w procesie produkcji, obrotu i transporcie, ale również funkcjonowania w coraz większej ilości placówek systemu kontroli wewnętrznej, a także kontroli zewnętrznej, sprawowanej w ramach urzędowej kontroli żywności.

Działania podejmowane w ramach funkcjonowania systemu RASFF i RAPEX

W ramach zapewnienia bezpieczeństwa żywności na poziomie wspólnotowym funkcjonuje system RASFF, który został opracowany i wdrożony w celu zapobiegania przedostawaniu się niebezpiecznej żywności i przedmiotów do kontaktu z żywnością do konsumenta. Produkcja i obrót środków spożywczych składa się często z wielu procesów, odbywających się w różnych miejscach na świecie, w których udział bierze duża liczba podmiotów poczynając od produkcji pierwotnej (rolnej), a kończąc na różnych kanałach dystrybucji, do których dostęp ma konsument ostateczny. System RASFF działa w sposób skoordynowany i zintegrowany, gdyż swoim działaniem obejmuje drogę „od pola do stołu”. Ponadto zapewnia wczesne przewidywanie zagrożeń i niezwłoczne podejmowanie odpowiednich działań zaradczych. Gdy są podejrzenia, że dana żywność może stanowić zagrożenie dla zdrowia i znajduje się w obrocie i/lub w posiadaniu konsumentów, Główny Inspektorat Sanitarny informuje o tym opinię publiczną poprzez publikację ostrzeżeń publicznych na stronie internetowej urzędu w zakładce *Ostrzeżenia*. Celem ułatwienia dotarcia z informacją do obywateli Główny Inspektorat Sanitarny publikuje komunikaty również za pomocą mediów społecznościowych takich jak Facebook i Twitter.

W ramach systemu RASFF w 2021 r. ogółem otrzymano:

- 37 powiadomień alarmowych
- 13 powiadomień informacyjnych
- 1 powiadomienie o niezgodności
- 1 powiadomienie o odrzuceniu na granicy
- 2 powiadomienia o fałszowaniu żywności

Powiadomienie alarmowe (zwane także powiadomieniem o zagrożeniu) oznacza powiadomienie o poważnym ryzyku związanym z żywnością, materiałem do kontaktu z żywnością lub paszą, które wymaga podjęcia szybkich działań, natomiast powiadomienia informacyjne - oznacza powiadomienie o ryzyku, które nie wymaga podjęcia natychmiastowych działań przez kraje członkowskie.

Otrzymane powiadomienia dotyczyły w 49 przypadkach niebezpiecznych produktów żywnościowych oraz w 5 przypadkach materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością.

Największa ilość zgłoszonych powiadomień dotyczyła obecności tlenu etylenu (ETO) w produktach takich jak przyprawy, substancje dodatkowe do żywności (mączka drzewa świętojańskiego – E410, guma guar – E-412, guma ksantanowa) czy suplementy diety. Mączka chleba świętojańskiego jest substancją pochodzenia roślinnego, która zgodnie z przepisami UE może być stosowana jako substancja dodatkowa do żywności, głównie w celu jej zagęszczenia i stabilizacji. Uwzględniając fakt, że w/w substancje dodatkowe są powszechnie stosowane w wielu różnych kategoriach żywności, powyższy problem dotyczył wielu środków spożywczych (m.in. lodów, przetworów mięsnych, rybnych, nabiałowych). Ze względu na swoje właściwości toksykologiczne tlenek etylenu jest w Unii Europejskiej substancją zabronioną do stosowania jako substancja czynna środków ochrony roślin. Zgodnie z przepisami obowiązującymi w UE, żywność nie może być poddawana działaniu tlenu etylenu- obowiązujące wartości najwyższych dopuszczalnych poziomów (NDP) tego związku we wszystkich produktach spożywczych ustanowiono na poziomie odpowiadającym granicy oznaczalności[2] (jest to tzw. „techniczne zero”).

W związku z otrzymaniem ww. powiadomień systemu RASFF w 2021 r. przeprowadzono łącznie 68 kontroli interwencyjnych. W trakcie prowadzonych czynności kontrolnych w nadzorowanych placówkach stwierdzano prawidłowe przekazywanie informacji od producentów, bądź dystrybutorów do poszczególnych odbiorców w sprawie zakwestionowanych produktów. We wszystkich przypadkach przedsiębiorcy podjęli we własnym zakresie działania, zmierzające do wycofania produktów niezgodnych

z wymaganiami w ramach funkcjonujących procedur. Nie było konieczności wydawania w tym zakresie decyzji administracyjnych. W związku z tym czynności kontrolne prowadzone przez inspekcję sanitarną ograniczały się do monitorowania procesu zabezpieczania i wycofywania partii produktów uznanych za niebezpieczne.

Graniczna kontrola sanitarna

Granicznej kontroli sanitarnej podlegają środki spożywcze pochodzenia niezwierzęcego wymienione w załączniku do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 grudnia 2011 r. w sprawie wykazu towarów, które podlegają granicznej kontroli sanitarnej, które importowane są z państw trzecich i wprowadzane do obrotu na terytorium RP. Granicznej kontroli sanitarnej podlegają również materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością znajdujące się w ww. wykazie. Żywność pochodzenia niezwierzęcego przywieziona na terytorium RP z innego państwa członkowskiego nie podlega granicznej kontroli sanitarnej. W trakcie kontroli granicznej organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawdza dokumentację towaru, może zostać przeprowadzona kontrola identyfikacyjna oraz bezpośrednia, w tym oględziny towaru. W wyniku przeprowadzonej kontroli (z wynikiem pozytywnym) organ inspekcji sanitarnej wydaje świadectwo stwierdzające spełnienie wymagań zdrowotnych przez kontrolowane towary, a na podstawie tego świadectwa organy celne nadają dopuszczalne przeznaczenie celne. W 2021 roku przeprowadzono 130 kontroli granicznych – wszystkie dotyczyły eksportu środków spożywczych, wyprodukowanych na terenie powiatu kluczborskiego, do kraju spoza UE.

Podsumowanie

1. Stan sanitarno-techniczny nadzorowanych obiektów na terenie powiatu kluczborskiego można uznać za zadowalający. W 2021 r. nie stwierdzono zakładów niezgodnych z wymaganiami. Podobnie, jak w latach ubiegłych najczęściej stwierdzanymi nieprawidłowościami było wprowadzanie do obrotu przeterminowanych środków spożywczych oraz brak zachowania bieżącej czystości w placówkach.
2. Zadowalająca jest jakość środków spożywczych – na 166 pobranych do badań laboratoryjnych próbek żadnej nie zakwestionowano. Jest to wynikiem poprawy stanu sanitarno-technicznego placówek, przestrzegania ogólnych zasad higieny w produkcji, obrocie, transporcie, wdrożenia i funkcjonowania w coraz większej ilości zakładów systemów kontroli wewnętrznej i zewnętrznej, sprawowanej przez PIS w ramach urzędowej kontroli żywności.
3. W dalszym ciągu należy prowadzić działania mające na celu poprawę stanu sanitarnego obiektów zewidencjonowanych w PSSE w Kluczborku., w szczególności należy zwrócić uwagę na obiekty, w których wydano decyzje administracyjne i obiekty, w których stwierdzono nieprawidłowości w zakresie higieniczno-sanitarnym.
4. Należy prowadzić działania zmierzające do wdrożenia we wszystkich obiektach objętych nadzorem PSSE zasad GHP i GMP oraz systemu HACCP.

V. Stan sanitarny środowiska pracy

Nadzór sanitarny nad warunkami pracy ma na celu wzmocnienie ochrony zdrowia pracowników przed negatywnym oddziaływaniem szkodliwych i uciążliwych czynników występujących w miejscu pracy, w tym przede wszystkim ma służyć zapobieganiu powstawania chorób zawodowych.

W 2021 r. prowadzono kontrole warunków pracy i oceny narażenia zawodowego, w szczególności pracowników zatrudnionych w zakładach pogrzebowych i w zakładach branży przetwórstwa mięsnego oraz kontrole stosowania produktów biobójczych zaklasyfikowanych do różnych grup produktowych.

Ogółem wydano 5 decyzji administracyjnych merytorycznych i 5 decyzji płatniczych na kwotę 585,36 zł. Wydano 2 upomnienia, 2 postanowienia o nałożeniu grzywny, na kwotę 1000,00 zł oraz 1 tytuł wykonawczy.

W rejestrze obiektów (stan na dzień 31.12.2021 r.) znajdowało się **186** zakładów pracy, w których ogółem zatrudnionych było **6355** pracowników.

Liczba zatrudnionych osób	Liczba zakładów rejestrze	Ogółem zatrudnionych pracowników	Liczba skontrolowanych zakładów w 2021 r.	Liczba zatrudnionych w skontrolowanych zakładach pracy w 2021 r.
do 9	88	416	10	37
od 10-49	67	1483	8	175
od 50-249	27	2911	4	521
250 i więcej	4	1545	1	293

Na terenie powiatu większość stanowią małe zakłady, zatrudniające do 9 pracowników, najwięcej zatrudnionych jest w zakładach, zatrudniających więcej niż 50 pracowników.

Do zakładów zatrudniających 250 i więcej pracowników na terenie powiatu kluczborskiego należą: LESAFFRE POLSKA S.A. w Wołczynie, FAMUR FAMAK S.A. w Kluczborku, SIEGENIA-AUBI Sp. z o.o. w Kluczborku oraz MARCEGAGLIA Poland Sp. z o.o. Ligota Dolna.

Kryteria wyboru zakładów do kontroli to przede wszystkim narażenie pracowników na czynniki szkodliwe dla zdrowia (fizyczne, pyły, chemiczne, rakotwórcze, biologiczne), zakłady nowopowstałe oraz wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego.

W 2021 r. skontrolowano 23 zakłady pracy, w których zatrudnionych było 1026 pracowników, co stanowi 16,1 % ogółu zatrudnionych pracowników w powiecie.

Przeprowadzono ogółem 31 kontroli oraz 2 postępowania w sprawie chorób zawodowych. Wydano ogółem 17 w ramach postępowania administracyjnego.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dotyczyły: nieaktualnych badań środowiska pracy, stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń socjalnych, oświetlenia elektrycznego w pomieszczeniach pracy i w pomieszczeniach socjalnych, nieuwzględnienia w ocenach ryzyka zawodowego czynników szkodliwych.

Zakres kontroli obejmował m.in.

- stosowanie produktów chemicznych, w tym produktów biobójczych (stosowanych do dezynfekcji rąk i wszelkich powierzchni) – w zakresie prawidłowości kart charakterystyki i etykiet produktów oraz użytkowania ich zgodnie z przeznaczeniem,

- badania i pomiary czynników szkodliwych, przekroczenia ustalonych normatywów higienicznych czynników szkodliwych oraz związanym z tym zagrożenia zdrowia zatrudnionych osób,
- badania profilaktyczne pracowników,
- wypełnianie przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników fizycznych, chemicznych, rakotwórczych i biologicznych w zakładach pracy,
- przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, w tym m.in. na stosowanie środków ochrony indywidualnej przy pracach z chemikaliami, w narażeniu na czynniki fizyczne i pyły,
- występowanie czynników rakotwórczych i mutagennych w środowisku pracy,
- następstwa palenia tytoniu (w nawiązaniu do występujących na stanowiskach pracy czynników szkodliwych), a także oznakowanie obiektów oraz pomieszczeń pracy i pomieszczeń socjalnych znakiem zakazującym palenie tytoniu, w tym e-papierosów,
- przestrzeganie przez pracodawców obowiązków przy pracach związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

Ogółem, spośród wszystkich zakładów pracy będących w ewidencji, przekroczenia czynników szkodliwych dla zdrowia stwierdzono w 8. Pracowników narażonych w tych zakładach było 169 (na związki chemiczne – dichlorometan 6; na hałas – 163).

Zakłady z przekroczeniami normatywów higienicznych to:

- FAMUR FAMAK S.A. w Kluczborku – 89 pracowników (hałas),
- PKP CARGOTABOR Sp. z o.o. w Kluczborku – 38 pracowników (hałas),
- ATHLETIC Sp. z o.o. w Kluczborku – 11 pracowników (hałas),
- ROPEZ s.c. w Kluczborku – 16 pracowników (w tym 10 na hałas, 6 na dichlorometan),
- LESAFFRE POLSKA S.A. w Wołczynie - 7 pracowników (hałas),
- Zakład Kamieniarski Ryszard SKRABA w Bąkowie - 2 pracowników (hałas),
- WIĄZAR–SYSTEM Rozwadowski & Kołodziej Sp.J. w Krzywiczynach – 3 pracowników (hałas),
- JAREX Jarosław Wiśniewski, Producent Mebli, Świba 1A, 63-600 Kępno, Zakład produkcyjny w Biskupicach 47 – 3 pracowników (hałas).

W 2021 r. wydano 5 decyzji, dotyczących poprawy warunków pracy:

- zapewnienia właściwego oświetlenia elektrycznego w pomieszczeniach pracy i w pomieszczeniach socjalnych,
- zapewnienia właściwego stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń pracy oraz pomieszczeń higieniczno-sanitarnych (tj. stan ścian, sufitów, podłóg).

Na skutek prowadzonych działań kontrolnych zmierzających do ograniczenia pracowników na czynniki szkodliwe, w 2021 r. poprawiono warunki pracy w jednym zakładzie dla 3 pracowników.

W 2021 r. powiecie kluczborskim, najwięcej pracowników narażonych było na hałas, który głównie emitowany był przez maszyny i urządzenia ślusarsko-spawalnictwa oraz do obróbki metali. Narażenie pracowników na związki chemiczne, to narażenie na dichlorometan, podczas procesu klejenia w zakładzie produkcji mebli.

**Narażenie zawodowe pracowników w kontrolowanych zakładach na terenie powiatu kluczborskiego
w latach 2016-2021.**

Rok Dane	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba skontrolowanych zakładów	40	50	47	25	23
Zatrudnienie ogółem w skontrolowanych zakładach	1750	1955	2389	2408	1026
Liczba pracowników narażonych na czynniki szkodliwe,	196	143	194	191	169
w tym na:					
- hałas,	173	114	188	185	163
- pył,	23	23	1	0	0
- związki chemiczne,	2	6	6	6	6
- drgania mechaniczne.	0	0	0	0	0

Danych z tabeli nie należy porównywać do lat ubiegłych, ponieważ w każdym roku do kontroli planowane są inne zakłady pracy zatrudniające różną liczbę pracowników.

Nadzór nad czynnikami rakotwórczymi

W ewidencji Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kluczborku znajduje się **28** zakładów, w których występuje narażenie na substancje, preparaty, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, takie jak:

- niskowrząca benzyna niespecyfikowana – występująca przede wszystkim na stacjach paliw,
- dichromiany potasu (VI) – LESAFFRE POLSKA S.A., TRINEA Sp. z o.o.,
- chlorek winylu – PHPU GALIŃSCY Kluczbork,
- benzen, WWA – P.V.PREFABET Kluczbork S.A., EKO-REGION Sp. z o.o.,
- WWA (Wielopierścieniowe Węglowodory Aromatyczne) – PD TRAKT sp.j.,
- benzen – MARCEGAGLIA Poland Sp. z o.o., JAREX Jarosław Wiśniewski Biskupice,
- związku chromu (VI) – ECOGLASS Sp. z o.o. w Wołczynie, PKP CARGOTABOR Sp. z o.o., ATHLETIC Sp. z o.o., BLYSS Polska Sp. z o.o., COSMA POLAND Sp. z o.o.

W zakładach tych narażonych jest ogółem **232** pracowników, w tym 74 kobiet.

W 2021 r. skontrolowano 2 zakłady pracy, w których występuje narażenie na czynniki rakotwórcze. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami

W 2021 r. ogółem przeprowadzono 6 kontroli w zakresie nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami, w tym 1 kontrolę u dystrybutora, 5 kontroli u stosujących chemikalia. Ogółem skontrolowano 9 produktów chemicznych.

Przeprowadzono 3 kontrole w zakresie produktów biobójczych (1 kontrola – wprowadzanie, 2 kontrole – u stosujących). Ogółem skontrolowano 41 produktów chemicznych (z różnych grup produktowych). Produkty te posiadały pozwolenia na obrót lub pozwolenia tymczasowe na obrót. Pracodawcy posiadali karty charakterystyki do stosowanych produktów biobójczych, stosowane były zgodnie z deklaracją producenta. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

Nadzór nad czynnikami biologicznymi

W ewidencji Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kluczborku znajduje się 51 zakładów pracy, w których występuje narażenie pracowników na szkodliwe czynniki biologiczne. Ogółem w tych zakładach narażonych było 818 pracowników, w tym 818

w grupie 2 narażenia i 522 pracowników w grupie 3 narażenia i 38 w grupie 4. W 2021 r. nie przeprowadzono kontroli w tym zakresie.

Realizacja projektu „Kontrole w zakresie nadzoru nad stanem higieniczno-sanitarnym w zakładach pogrzebowych oraz warunkami pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w ww. zakładach na lata 2021-2022”.

W rejestrze kontrolowanych obiektów sklasyfikowanych pod PKD 96.03 („Pogrzeby i działalność pokrewna”), na terenie powiatu kluczborskiego funkcjonuje 5 podmiotów: Usługi Pogrzebowe NEKRO w Wołczynie, PHU Jacek Wierzbicki w Brzezinkach, PPHU Arkadiusz Stanossek & Sylwia Stanossek s.c. FHU PRĘDKIEWICZ w Kluczborku oraz Usługi Pogrzebowe NEKRO w Byczynie. W 2021 r. skontrolowano 4 podmioty, w jednym nie są zatrudniani pracownicy (dot. zakładu NEKRO w Byczynie). Są to małe zakłady pracy, zatrudniające do 5 pracowników. Pracownicy zatrudnieni na stanowisku „grabarza” narażeni są na czynniki biologiczne gr. 3 i gr. 4 oraz na czynniki chemiczne (propan-2-ol, alkohol propylowy), pochodzące z produktów biobójczych do dezynfekcji karawanu i miejsc przechowywania zwłok. W podmiotach wykonujących usługi pogrzebowe nie wykonuje się czynności w zakresie balsamowania zwłok, w związku z tym nie występuje narażenie pracowników na substancję rakotwórczą – formaldehyd. Ryzyko zawodowe oszacowano jako średnie/akceptowalne. Stosowane są produkty biobójcze do dezynfekcji powierzchni i rąk, posiadające stosowne pozwolenia na obrót. Pracownicy wyposażeni są w prawidłowe środki ochrony indywidualnej, posiadają aktualne zaświadczenia lekarskie dopuszczające do pracy. W ww. zakładach pracy opracowane zostały procedury pod kątem prawidłowego funkcjonowania w stanie epidemii. Zapewniono pracownikom maseczki jednorazowego użytku, rękawiczki oraz produkty do dezynfekcji. Nie stwierdzono nieprawidłowości w kontrolowanych zakładach.

Realizacja projektu „Kontrole warunków pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach branży przetwórstwa mięsnego” realizowanego w latach 2020-2021.

Skontrolowano 3 zakłady: GSSCh Wołczyn, Masarnia w Wierzbicy Górnej, Zakład Rzeźniczo-Wędliniarski Tomasz Korzekwa, Ligota Dolna oraz „Wędlinka u Zuzi” Jeżewscy s.c. w Łowkowicach. Są to małe zakłady pracy, zatrudniające do 10 pracowników. Występuje narażenie na czynniki biologiczne z gr. 2 i gr. 3, czynniki szkodliwe/uciążliwe, w tym narażenie na substancje chemiczne. Ryzyko zawodowe oszacowano jako akceptowalne/dopuszczalne. Stosowane są produkty biobójcze do dezynfekcji powierzchni i rąk, posiadające stosowne pozwolenia na obrót. Pracownicy wyposażeni są w prawidłowe środki ochrony indywidualnej, posiadają aktualne zaświadczenia lekarskie dopuszczające do pracy. W ww. zakładach pracy opracowane zostały procedury pod kątem prawidłowego funkcjonowania w stanie epidemii. Zapewniono pracownikom maseczki jednorazowego użytku, rękawiczki oraz produkty do dezynfekcji. Nie stwierdzono nieprawidłowości w kontrolowanych zakładach.

Choroby zawodowe

W 2021 r. wpłynęły 2 zgłoszenia podejrzenia choroby zawodowej, które dotyczyły przewlekłych chorób układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy oraz przewlekłych chorób narządu głosu.

Wydano 1 decyzję administracyjną w sprawie stwierdzenia choroby zawodowej dotyczącej przewlekłych chorób układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy - przewlekłego zapalenia okołostawowego barku.

Zestawienie chorób zawodowych zgłoszonych w powiecie kluczborskim w latach 2017-2021

Jednostka chorobowa*	2017	2018	2019	2020	2021
Przewlekła choroba narządu głosu	-	-	1	-	-
Obustronny, trwały ubytek słuchu typu ślimakowatego	-	-	-	-	-
Choroby zakaźne lub pasożytnicze	1	-	-	-	-
Kontaktowe zapalenie skóry	-	-	1	-	-
Przewlekłe choroby układu ruchu	1	-	-	1	1
Trądzik olejowy, smarowy o rozległym charakterze	-	-	1	-	-

*Wykaz chorób zawodowych - zał. do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych (t.j. Dz. U. 2013/1367)

Zestawienie stwierdzonych chorób zawodowych z wykonywanym zawodem w latach 2017-2021

Jednostka Chorobowa	Choroby zakaźne lub pasożytnicze (borelioza)	Obustronny trwały ubytek słuchu	Kontaktowe zapalenie skóry z podrażnienia o etiologii zawodowej	Trądzik olejowy, smarowy lub chlorowy o rozległym charakterze	Przewlekłe choroby narządu głosu	Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy
Zawód						
Spawacz/ Ślusarz		1				
Nauczyciel					2	
Pracownik produkcyjny			1	1		3
Rolnik	1					

Liczba stwierdzonych chorób zawodowych w województwie opolskim i powiecie kluczborskim w latach 2016-2021

Lata	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Województwo opolskie	15	18	12	25	10	10
Powiat kluczborski	1	1	0	0	1	1

Choroby zawodowe stwierdzone prawomocnie w woj. opolskim dotyczyły następujących pozycji z wykazu chorób zawodowych:

- poz.3.1 pylica krzemowa płuc – 1 przypadek;
- poz. 19.1 przewlekła choroba układu ruchu wywołana sposobem wykonywania pracy – zapalenie przyczepu bliższego rozciągna podeszwowego obu stóp – 1 przypadek;
- 19.4 przewlekła choroba układu ruchu, wywołana sposobem wykonywania pracy – przewlekłe zapalenie okołostawowe barku – 1 przypadek
- 20.1 przewlekła choroba obwodowego układu nerwowego, wywołana sposobem wykonywania pracy, pod postacią zespołu cieśni w obrębie nadgarstka – 1 przypadek;
- poz. 26 – choroby zakaźne i pasożytnicze 6 przypadków, w tym: choroba COVID-19 – 5 przypadków oraz borelioza – 1 przypadek.

Podsumowanie

1. Najczęściej występujące nieprawidłowości w skontrolowanych zakładach pracy to:
 - brak lub nieaktualne badania środowiska pracy (4 zakłady),
 - brak oceny ryzyka zawodowego (2 zakłady),
 - nieprawidłowe oświetlenie pomieszczeń pracy i pomieszczeń socjalnych (4 zakłady),
 - nieprawidłowy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń socjalnych (4 zakłady).
2. W zakresie kontroli produktów chemicznych oraz produktów biobójczych z różnych grup produktowych nie stwierdzono nieprawidłowości.

VI. Nadzór na środkami zastępczymi

W 2021 r. na terenie powiatu kluczborskiego nie przeprowadzano kontroli w związku z naruszeniem zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych. Nie otrzymano również żadnych sygnałów o ewentualnych podejrzeniach wprowadzania do obrotu „dopalaczy”.

Nie odnotowano żadnego przypadku zatrucia środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi w ramach obowiązku zgłaszania przez podmioty lecznicze podejrzeń zatruc i zgonów.

Państwowa inspekcja sanitarna prowadzi działania edukacyjne i promocyjne. Adresatami działań jest przede wszystkim młodzież szkół gimnazjalnych i licealnych, ich rodzice i opiekunowie, a także nauczyciele i pedagodzy pracujący z młodzieżą. W ramach tych działań przekazywane są informacje o zagrożeniach związanych z zażywaniem dopalaczy oraz prowadzony jest kolportaż materiałów edukacyjnych (plakaty, ulotki dla uczniów, ulotki dla rodziców).

VIII. Stan sanitarny w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych.

Nadzór nad placówkami oświatowo-wychowawczymi sprawowany jest na podstawie ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 195), rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm.) oraz na podstawie art. 10 ust. 1 pkt. 1 i 3 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (t. j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1082).

Na terenie powiatu kluczborskiego w 2021 r. nadzorem sanitarnym objęte były następujące placówki:

- żłobki – 6
- przedszkola – 30
- szkoły podstawowe – 15,
- zespoły szkół – 18 (w tym 10 oddziałów przedszkolnych, 12 szkół podstawowych, 4 licea ogólnokształcące, 5 ponadpodstawowe szkoły zawodowe, szkoła specjalna - 1),
- internaty - 3
- szkoła muzyczna – 1
- świetlica terapeutyczno-wychowawcza „Parasol” – 1
- Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli – 1
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna – 1
- Domy Dziecka – 3

Skontrolowano **28** placówek, zgodnie z harmonogramem kontroli zaplanowanych na 2021 r. Ponadplanowo przeprowadzono: **22** kontrole w szkołach podstawowych oraz zespołach szkół w związku przygotowaniem do nowego roku szkolnego (w miesiącu sierpniu), **12** kontroli – wypoczynek letni oraz zimowy, **1** kontrola – ważenie tornistrów oraz **2** kontrole na wniosek strony.

Ponadto Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kluczborku biorąc pod uwagę sytuację epidemiologiczną, z uwzględnieniem *Kryteriów kluczowych*, przekazanych przez Głównego Inspektora Sanitarnego, na wniosek strony oraz po przeanalizowaniu zaistniałej sytuacji, wydał **193** opinie o zdalne nauczanie dla placówek szkolno-wychowawczych. Prowadzono również bieżący monitoring sytuacji epidemicznej w szkołach, przedszkolach, żłobkach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych.

Stan sanitarno-techniczny placówek nauczania i wychowania na terenie powiatu kluczborskiego poprawia się. W placówkach w 2021 r. prowadzono inwestycje i remonty, m.in. w zakresie: wymiany i modernizacji instalacji elektrycznej, wykonania instalacji wentylacji mechanicznej w pomieszczeniach, wymiany stolarki okiennej, wymiany grzejników, naprawy elewacji zewnętrznej, naprawy pokrycia dachowego, wymiany i naprawy podłóg w salach zajęć oraz schodów wejściowych do budynku, malowania pomieszczeń i stolarki okiennej. Ponadto, w jednej ze szkół, zlikwidowano bariery architektoniczne poprzez przystosowanie toalet i sal lekcyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, naprawę.

W placówkach były zapewnione warunki do utrzymania higieny osobistej dzieci i młodzieży. Przez cały rok była dostępna ciepła i zimna woda, mydło w płynie w dozownikach (sporadycznie w kostkach), suszarki do rąk lub ręczniki jednorazowe, papier toaletowy w kabinach ustępowych lub w pojemnikach przed kabinami.

W trakcie przeprowadzanych kontroli informowano dyrektorów placówek o potrzebie przeprowadzenia wśród dzieci i rodziców działań edukacyjnych z zakresu profilaktyki zakażeń, w szczególności przenoszonych drogą kropelkową. W 65 placówkach udostępniono

materiały dotyczące m.in.; profilaktyki zakażeń SARS-CoV-2, profilaktyki i zwalczania wszwawicy, zapobiegania zakażeniu świerzmem. Pozostawiono w szkołach ulotki „Jak wybrać właściwy tornister i dobrze go spakować?”. Przeprowadzono bezpośrednią edukację wśród uczniów na temat higieny osobistej, mycia owoców i wietrzenia pomieszczeń. Materiały edukacyjne zamieszczone są na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kluczborku: www.pssekluczbork.pis.gov.pl, w zakładce Urząd/Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży.

1. Ocena warunków środowiska szkolnego

- pomiary temperatury

Badania przeprowadzono w 12 placówkach w 60 pomieszczeniach, nieprawidłowości nie stwierdzono.

- analizę rozkładów zajęć

Badania przeprowadzono w 11 placówkach w 54 oddziałach, nieprawidłowości nie stwierdzono. Racjonalne zaplanowanie rozkładów zajęć lekcyjnych w układzie dnia, tygodnia i roku szkolnego jest nieodzownym warunkiem higienicznej organizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego w szkole. Z punktu widzenia zasad higieny pracy umysłowej ucznia i zachowania rytmiczności trybu życia, rozłożenie obciążenia nauką powinno być równomierne w ciągu tygodnia. Zajęcia z elementami ruchu stanowią przeciwwagę dla wysiłku umysłowego unieruchomienia uczniów w pozycji siedzącej na pozostałych lekcjach, dlatego powinny być one uwzględniane w każdym dniu zajęć lekcyjnych. Ma to korzystny wpływ na stan zdrowia ucznia, jego samopoczucie i wydajność pracy szkolnej.

W związku z kontynuacją akcji **Październik Miesiącem Ważenia Tornistrów** przeprowadzono w 3 placówkach pomiary ciężaru tornistrów/plecaków uczniów szkoły, w porównaniu do masy ciała. Łącznie przebadano **82** dzieci w **6** oddziałach.

W wyniku badania ustalono, że:

- 19 uczniów (**23%**) posiadało prawidłowo spakowany tornister do 10% masy ciała,
- 40 uczniów (**49%**) posiadało tornister spakowany do 15% masy ciała,
- **23 uczniów (28%) posiadało zbyt ciężki tornister przekraczający 15% masy ciała.**

W ramach kontroli mających na celu sprawdzenie warunków, jakie zapewnia placówka oświatowa dla zapobiegania wadom postawy u dzieci i młodzieży szkolnej sprawdzono, czy są wydzielone miejsca na pozostawienie części podręczników i przyborów szkolnych oraz zważono uczniów oraz ich tornistry. Ustalono, że uczniowie posiadają indywidualne szafki, które usytuowane są na korytarzu. Ponadto w klasach przedmiotowych są wspólne półki w szafach, gdzie uczniowie pozostawiają książki.

Podczas bieżących kontroli w szkole prowadzono działania informacyjno-edukacyjne na temat nadmiernego obciążenia tornistrów/plecaków.

Omówiono następujące zagadnienia: prawidłowa waga tornistra, zalecenia dotyczące właściwego wyboru tornistra, zasady jego prawidłowego pakowania i noszenia oraz negatywne skutki zdrowotne nadmiernej wagi tornistra i nieprawidłowego noszenia tornistra. Wskazano, że ważne jest informowanie uczniów, jakie podręczniki i pomoce dydaktyczne będą potrzebne następnego dnia, a także przypominanie uczniom oraz zachęcanie ich do pozostawiania w szkole części podręczników i przyborów szkolnych. Podkreślono, że w profilaktyce wad postawy u dzieci i młodzieży istotnym jest prawidłowe stanowisko pracy ucznia (w szkole i w domu) oraz aktywność fizyczna. Pozostawiono w placówce materiały informacyjno-edukacyjne.

Zwrócono uwagę na potrzebę prowadzenia regularnych działań edukacyjnych, zarówno wśród rodziców i opiekunów, jak i nauczycieli pod kątem prawidłowo spakowanego tornistra/plecaka.

Program „Owoce w szkole”

W 2021 r. w skontrolowanej szkole podstawowej kontynuowano program „Owoce i warzywa w szkole”. Celem programu jest zmiana nawyków żywieniowych dzieci i młodzieży poprzez zwiększenie udziału owoców i warzyw w codziennej diecie oraz propagowanie zdrowego odżywiania. W minionym roku w programie ogółem uczestniczyło 38 uczniów klas I-V z 1 szkoły podstawowej.

3. Nadzór nad wypoczynkiem letnim i zimowym dzieci i młodzieży

Zgodnie z wykazem elektronicznej bazy danych Opolskiego Kuratora Oświaty, w 2021 r. na terenie powiatu kluczborskiego zarejestrowano łącznie 50 turnusów wypoczynkowych (formy w miejscu zamieszkania, wyjazdowe kolonie i obozy sportowe). W 2020 r. zgłoszono 38 turnusów. W 2021 r. skontrolowano 1 zorganizowaną formę wypoczynku zimowego oraz 11 zorganizowanych różnych form wypoczynku w miejscu zamieszkania lub wyjazdowych (kolonie, półkolonie) w czasie wakacji letnich. Ogólna liczba uczestników wypoczynków wynosiła 07, (wypoczynek zimowy – 60, letni – 247).

Placówki wypoczynku zostały właściwie przygotowane na przyjęcie dzieci i młodzieży. Organizatorzy zapewnili bezpieczne oraz higieniczne warunki wypoczynku. Nie stwierdzono zagrażających życiu wypadków, urazów, zachorowań. Nie odnotowano zwiększonej zachorowalności na choroby zakaźne, zbiorowych zatruc pokarmowych oraz zatruc dopalaczami.

4. Nadzór nad przestrzeganiem ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

W trakcie kontroli placówek nauczania i wychowania oraz wypoczynku dzieci i młodzieży sprawdzano przestrzeganie ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. W skontrolowanych placówkach obowiązywał całkowity zakaz palenia tytoniu, w widocznych miejscach umieszczone były informacje o zakazie palenia.

Podsumowanie

1. Stan sanitarno- higieniczny w nadzorowanych placówkach na terenie powiatu nie pogorszył się w stosunku do 2020 r.
2. W placówkach prowadzone były prace remontowe, w wyniku których nastąpiła poprawa stanu sanitarno-technicznego
3. We wszystkich nadzorowanych szkołach podstawowych umożliwiono uczniom pozostawianie części podręczników i przyborów szkolnych.
4. W dalszym ciągu placówki nauczania i wychowania nie posiadają certyfikatów na wszystkie meble, urządzenia i sprzęt sportowy.
5. Nie stwierdzono istotnych nieprawidłowości w organizacji i przebiegu wypoczynku letniego i zimowego na terenie powiatu.

VIII. Działalność oświatowo-zdrowotna

W 2021 r. główne kierunki działań w zakresie promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej wynikały z zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia oraz sytuacji epidemiologicznej i potrzeb zdrowotnych ludności i dotyczyły:

- realizacji programów edukacyjnych i kampanii społecznych o zasięgu ogólnopolskim i wojewódzkim poprzez inicjowanie działań, nadzorowanie, monitorowanie i ocenę ich realizacji,
- wspierania koordynatorów i realizatorów programów edukacyjnych i przedsięwzięć prozdrowotnych poprzez organizowanie szkoleń i porad, udostępnianie materiałów, udzielanie pomocy merytorycznej i metodycznej, publikacje w środkach masowego przekazu.

Działania były skierowane do dzieci i młodzieży szkolnej, kadry pedagogicznej, rodziców dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym, W wyniku działań oświatowo-zdrowotnych różnymi formami działalności objęto 2 860 mieszkańców powiatu. W szkoleniach i poradach uczestniczyły 24 osoby.

Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia ma na celu kształtowanie postaw i zachowań prozdrowotnych poprzez promowanie zdrowego stylu życia oraz informowanie o zachowaniach ryzykownych dla zdrowia.

Cel ten realizowany był w następujących obszarach:

Profilaktyka antytytoniowa

Działania skierowane były do dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów szkół wszystkich typów oraz do społeczności lokalnej. Główne cele programu to podniesienie wiedzy o zabójczych właściwościach produktów tytoniowych, upowszechnianie mody na niepalenie oraz idei wolnych od dymu tytoniowego miejsc publicznych, a także ochrona przed wymuszonym biernym paleniem.

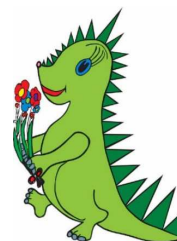
Interwencje nieprogramowe: „Światowy Dzień bez Tytoniu” w dniu 31 maja 2021 r. oraz „Światowy Dzień Rzucania Palenia” w dniu 18 listopada 2021 r.

W ramach realizacji interwencji zorganizowano spotkanie edukacyjne połączone z pokazem multimedialnym na temat szkodliwości palenia tytoniu, w tym e-papierosów dla młodzieży szkoły średniej. Podczas spotkania zorganizowano stoisko edukacyjne, prowadzono rozmowy indywidualne oraz pomiar tlenu węgla w wydychanym powietrzu przy pomocy smokerlyzera, rozdawano ulotki i broszury dotyczące szkodliwości palenia tytoniu. Korzystano również z alkohogli, które pokazują postrzeganie rzeczywistości przez osobę w stanie nietrzeźwości (0,5 - 0,9 promila).

Edukację prowadzono również za pomocą portalu społecznościowego Facebook.

Program edukacyjny dla dzieci w wieku przedszkolnym, ich rodziców i opiekunów pt. „Czyste Powietrze Wokół Nas”.

Program skierowany do dzieci przedszkolnych w wieku 5-6 lat, ich rodziców i opiekunów. Główne cele programu to wzrost kompetencji rodziców w zakresie ochrony dzieci przed ekspozycją na dym tytoniowy oraz zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach, gdy przebywają w zadymionych pomieszczeniach lub gdy dorośli palą przy nich. Wg nauczycieli koordynujących i realizujących program, poruszana tematyka wpływa na kształtowanie postaw prozdrowotnych i ekologicznych u dzieci i ich rodziców. Dzieci chętnie angażowały się w zajęcia programowe, w ramach których pozyskały podstawową wiedzę na temat konieczności ochrony przed szkodliwym wpływem dymu tytoniowego.

W XV edycji programu uczestniczyło 12 przedszkoli i oddziałów przedszkolnych, edukacją objęto 422 dzieci w wieku 5 i 6 lat oraz 295 rodziców. Wybrane elementy programu realizowały dzieci młodsze.

Program edukacyjny dla przedszkoli pt. „ Skąd się biorą produkty ekologiczne”

Program jest skierowany do dzieci w wieku 5-6 lat, uczęszczających do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. Głównym celem programu jest zwiększanie wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych i higienicznych od najmłodszych lat, m.in. poprzez zrozumienie, czym jest rolnictwo i produkty ekologiczne, kształtowanie umiejętności wyboru produktów ekologicznych, propagowanie zdrowego stylu życia oraz zwiększanie wiedzy dzieci na temat prawidłowych nawyków higienicznych.

Realizacja projektu wzbudziła w dzieciach zainteresowanie tym, co jedzą. Nauczyły się rozpoznawać produkty ekologiczne oznaczone symbolem listka. Realizacja projektu połączona była z rozwijaniem zmysłów, dzieci mogły produkty ekologiczne powąchać, dotknąć i pooglądać z bliska. Program przyniósł dodatkowe korzyści, albowiem uświadomił dzieciom, że nie wszystko co kolorowe służy naszemu zdrowiu i jest dla nas dobre.

W I edycji programu udział wzięło 13 przedszkoli i oddziałów przedszkolnych, , edukacją objęto 417 dzieci w wieku 5 i 6 lat oraz 351 rodziców. Wybrane elementy programu realizowały dzieci młodsze.

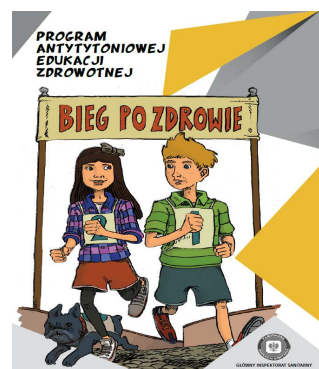
Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej dla uczniów klas IV szkół podstawowych pt. „Bieg po zdrowie”.

Grupa, do której skierowany jest program, to dzieci w IV klasie szkoły podstawowej (grupa wiekowa 9-10 lat). Program jest skierowany także do rodziców i opiekunów, co zwiększa skuteczność programów profilaktycznych.

Celem głównym programu jest zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i używania e-papierosów.

Cele szczegółowe programu to przekonanie uczniów o tym, że używanie wyrobów tytoniowych nie jest normą oraz że większość ludzi zarówno w Polsce, jak i na świecie NIE PALI. Zajęcia w programie „Bieg po zdrowie” realizowane są za pomocą bardzo zróżnicowanych metod aktywizujących, które dostosowano do wieku odbiorców. Podstawą zajęć jest stymulowanie kreatywności i aktywności.

W realizacji programu uczestniczyły 2 szkoły podstawowe, edukacją objęto 30 uczniów i 30 rodziców.

Systematyczna egzekucja przestrzegania przepisów ustawy przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych

Dostępne badania wskazują, że nie ma bezpiecznego poziomu narażenia na dym tytoniowy. Wszyscy obywatele mają konstytucyjne prawo do ochrony swojego zdrowia, a narażenie na bierne palenie szczególnie w przestrzeni publicznej to prawo narusza. Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania

tytoniu i wyrobów tytoniowych Państwowa Inspekcja Sanitarna w ramach sprawowania bieżącego nadzoru w zakresie warunków i wymogów higieniczno-sanitarnych prowadzi systematyczne kontrole przestrzegania zakazu palenia w miejscach użyteczności publicznej. W roku 2021 pracownicy PSSE w Kluczborku przeprowadzili 139 kontroli w obiektach użyteczności publicznej objętych prawnym zakazem palenia. Odsetek miejsc publicznych stosujących ustawę o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych stanowi 100 % zakładów skontrolowanych.

Program edukacyjny pt. „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

Program skierowany jest do młodzieży szkół średnich. Wyjątkowość programu polega na nowoczesnym podejściu do profilaktyki uzależnień, opartym o wartości uznawane przez młodych ludzi. Głównym celem programu jest ograniczenie używania substancji psychoaktywnych przez młodzież (np. alkoholu, tytoniu, narkotyków i dopalaczy), także w kontekście przyszłych ról rodzicielskich. Nowoczesne podejście do profilaktyki uzależnień, oparte o wartości uznawane przez młodych ludzi spowodowało, iż program ten stał się atrakcyjny dla młodego pokolenia. Sposób realizacji programu jest atrakcyjny dla młodzieży, dla której budowanie szczęśliwych i bliskich relacji osobowych, jest bardzo istotne z punktu widzenia wieku rozwojowego. W programie wzięło udział 3 szkoły średnie, edukacją objęto 144 uczniów i 31 rodziców.

Program profilaktyki WZW A, B i C pt. „Podstępne WZW”

Powodem do rozpoczęcia działań edukacyjnych w tym obszarze jest niski poziom wiedzy oraz świadomości społecznej w zakresie infekcji wywołanych przez wirusy zapalenia wątroby typu A, B i C. Adresatami programu są uczniowie szkół średnich (dziewczeta i chłopcy z klas II). Celem programu jest upowszechnienie wśród młodzieży szkół ponadgimnazjalnych wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C, przekazanie wiedzy na temat ryzyka zakażenia HAV, HBV i HCV, uświadomienie zagrożeń i zasad profilaktyki w tym zakresie oraz pobudzenie do refleksji nad odpowiedzialnością dot. zachowań zdrowotnych własnych i innych ludzi. To bardzo ważny temat dotyczący profilaktyki zdrowia każdego człowieka. W roku szkolnym 2020/2021 w programie uczestniczyło 6 szkół średnich, edukacją objęto 225 uczniów, o programie poinformowano 156 rodziców.

Kampania edukacyjno-informacyjna „Znamię! Znam je?”

Organizatorem kampanii jest Fundacja „Gwiazda Nadziei”. Patronat merytoryczny nad programem objęła Akademia Czerniaka, która jest sekcją naukową Polskiego Towarzystwa Chirurgii Onkologicznej. Patronat nad działaniami Akademii objęły Polskie Towarzystwo Dermatologiczne i Polskie Towarzystwo Onkologii Klinicznej. Kampania ma na celu upowszechnienie wiedzy na temat czerniaka oraz budowanie właściwych prozdrowotnych postaw młodzieży szkół średnich. Dzięki lekcjom uczniowie nabyli umiejętności rozpoznania czerniaka oraz nauczyli się samobadania skóry, a przede wszystkim poznali czynniki podnoszące ryzyko zachorowania na czerniaka i zasady ochrony przed nim. W roku szkolnym 2020/2021 w realizacji programu uczestniczyło 5 szkół średnich, edukacją objęto 133 uczniów oraz 110 rodziców.

Program dotyczący diety, aktywności fizycznej i zdrowia „Trzymaj Formę!”

Kontynuowano realizację krajowego programu pt. „Trzymaj Formę!”. Adresatami programu są uczniowie klas V-VIII szkół podstawowych.

Głównym celem programu jest edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin poprzez promocję zasad zdrowego stylu życia, zbilansowanej diety i aktywności fizycznej.

Program „Trzymaj Formę” realizowany jest metodą projektu, co stanowi duże wyzwanie dla realizatorów, przez co spotyka się z bardzo dobrym przyjęciem ze strony uczestników zajęć. Program w trakcie trwania pandemii został odwołany.

Wojewódzka kampania zdrowotna "Bezpieczne wakacje"

Celem głównym prowadzonych działań jest podniesienie poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego dzieci i młodzieży przebywających w placówkach wypoczynku letniego na terenie powiatu kluczborskiego.

Przeprowadzono 9 spotkań edukacyjnych, w których wzięło udział łącznie 195 uczestników wypoczynku letniego oraz 14 wychowawców. Opracowano prezentację multimedialną na temat bezpiecznych wakacji oraz prowadzono prelekcje dotyczące, m.in.: zatrucia grzybami, zatruc pokarmowych, bąblowicy, chorób odzwierzęcych, ukąszeń przez żmije i owady, chorób przenoszonych przez kleszcze, HIV/AIDS, nowych narkotyków, zagrożeń wynikających z nadmiernej ekspozycji na słońce oraz higieny osobistej. Na Facebooku zamieszczano materiały edukacyjne dotyczące ww. tematyki.

Promocja szczepień ochronnych

Ogłoszona została **I edycja Wojewódzkiego Konkursu na spot promujący szczepienia przeciw chorobom zakaźnym pt. „Szczepienia... ale o co chodzi?!”**

Celem Konkursu jest zachęcenie do szczepień oraz informowanie o ich korzyściach, rozwijanie postaw odpowiedzialności za życie i zdrowie własne oraz innych osób poprzez pokazanie, że szczepienia są procedurą bezpieczną, a także uświadamianie, że są one największym osiągnięciem medycznym w opanowaniu i eliminacji chorób zakaźnych zagrażających życiu. Konkurs adresowany jest do uczniów ze wszystkich szkół średnich województwa opolskiego

Kampania EFSA UE – wybierz bezpieczną żywność

Podstawą nowej kampanii EFSA UE – wybierz bezpieczną żywność jest zachęcanie Europejczyków do dokonywania świadomych wyborów żywieniowych poprzez wyjaśnianie kluczowej roli, jaką odgrywa nauka w bezpieczeństwie żywności. Głównym przesłaniem kampanii jest dokonywanie świadomych wyborów żywieniowych. Kampania skierowana jest do przeciętnego konsumenta w wieku 25-45 lat, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet i młodych rodziców.

W ramach realizacji kampanii odbył się cykl spotkań dla rodziców dzieci w wieku przedszkolnym, w których uczestniczyło 105 osób.

Profilaktyka grypy

Opracowano i wystosowano drogą elektroniczną pisma informacyjne na temat profilaktyki zakażeń przenoszonych drogą kropelkową do placówek szkolno-wychowawczych w powiecie. Do informacji załączono ulotki na temat grypy oraz film " Grypa".

Profilaktyka SARS-CoV-2

W 2021 roku działania informacyjne i edukacyjne w zakresie profilaktyki zakażeń SARS-CoV-2 prowadzone były za pośrednictwem mediów społecznościowych (Facebook i strona internetowa PSSE w Kluczborku).

X. Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny

Działalność zapobiegawczego nadzoru sanitarnego ma na celu zapewnienie właściwego stanu sanitarnego i zdrowotnego w nowo realizowanych oraz przebudowywanych obiektach budowlanych poprzez egzekwowanie rozwiązań technicznych gwarantujących zachowanie w nich odpowiednich warunków higienicznych i zdrowotnych, a także poprzez zapobieganie pogorszeniu standardów jakości środowiska w zakresie warunków zdrowotnych dla osób zamieszkujących i przebywających w sąsiedztwie obiektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Do zakresu działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego należy w szczególności:

- opiniowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin, w tym uzgadnianie zakresu i stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko sporządzanych dla potrzeb planów zagospodarowania przestrzennego lub możliwości odstąpienia od przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko;
- opiniowanie dokumentacji projektowych dot. budowy, rozbudowy, nadbudowy, przebudowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych lub ich części;
- wydawanie opinii sanitarnych na etapie oceny oddziaływania planowanych przedsięwzięć na środowisko, w tym wydawanie opinii w sprawie konieczności przeprowadzania postępowania w sprawie ocen oddziaływania na środowisko przedsięwzięć wraz z określaniem zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięć na środowisko oraz wydawanie opinii przed decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach;
- przeprowadzanie kontroli budowanych obiektów pod względem zgodności ich wykonywania z wymaganiami higienicznymi i zdrowotnymi;
- wyrażanie zgody na odstępstwa od przepisów określających warunki techniczne;
- uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych poprzez stwierdzenie zgodności ich wykonania pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych z zatwierdzonym projektem budowlanym.

Mając na uwadze ochronę zdrowia publicznego, w ramach dokonywanych uzgodnień, zwracano szczególną uwagę na zagadnienia, związane z:

- odpowiednim przeznaczeniem terenów, w ramach planów zagospodarowania przestrzennego gmin, pod budownictwo mieszkaniowe, przemysłowe, usługowe; uwzględniając prognozowane zanieczyszczenia powietrza, hałas, warunki zaopatrzenia ludności w wodę, usuwania i unieszkodliwiania nieczystości płynnych i stałych;
- zastosowaniem rozwiązań w dokumentacji projektowej ograniczających uciążliwość planowanych obiektów dla środowiska, w sposób nie zagrażający zdrowiu i życiu ludzi, z zachowaniem właściwych warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (dot. m.in. zagadnień higieny pracy i środowiska) oraz warunków higieny użytkowania pomieszczeń (oświetlenie, wentylacja, ogrzewanie, sposób wykończenia itp.), egzekwując na każdym etapie procesu inwestycyjnego rozwiązania spełniające wymagania higieniczne i zdrowotne.

W 2021 r. do zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wpłynęło ogółem 250 wniosków i podań (w 2021 r. – 220) Część podań została wycofana przez wnioskodawców, część spraw przekazano wg właściwości, część spraw nie została zakończona w 2021 r. z uwagi na niekompletność wniosków.

Realizacja zadań w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego w latach 2020-2021

Nazwa działania	Liczba spraw 2020	Liczba spraw 2021
Stanowiska w sprawie dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych w trybie art. 56 ustawy Prawo Budowlane, w tym:	23	30
oświadczenia w sprawie zgodności wykonania obiektów z projektem budowlanym	10	13
brak zgłoszenia sprzeciwu lub uwag w postaci tzw. „milczącej zgody”	13	17
zgłoszenie sprzeciwu w sprawie przekazania obiektu do użytkowania	0	0
Stanowiska w sprawie strategicznych ocen oddziaływania na środowisko, w tym:	9	6
uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko	3	1
uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania	0	0
opinie do projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	5	4
opinie do projektów studium uwarunkowań	1	1
Opinie dotyczące oceny oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć, w tym:	44	53
opinie co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko	43	48
opinie przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach	1	5
Opinie do dokumentacji projektowych, koncepcji itp.	4	4
Opinie wydawanie dla innych spraw, w tym:	3	1
dla potrzeb rejestracji apteki w nadzorze farmaceutycznym	0	0
wnioski do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	3	1
Liczba zajętych stanowisk	83	94

Łącznie w 2021 r. przeprowadzono 13 kontroli (w 2020 r. – 10) w sprawie oględzin obiektów budowlanych przed dopuszczeniem ich do użytkowania.

Wystawiono 17 decyzji finansowych (w 2020 r. – 13) za czynności wykonane w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego.

Przykładem inwestycji opiniowanych pod względem sanitarnym i zdrowotnym były:

- obiekty handlowe i usługowe m.in. lokal gastronomiczny, sklepy,
- obiekty przemysłowe m.in. wytwórnia mas bitumicznych, instalacja do produkcji nawozów płynnych oraz do dozowania nawozów granulowanych, hala magazynowo - produkcyjna, hala magazynowo - logistyczna,
- obiekty hodowlane: rozbudowa obory, rozbudowa obiektów do tuczu brojlerów kurzych,
- obiekty infrastrukturalne m.in. przebudowa gazociągu, przebudowa drogi gminnej,
- farmy fotowoltaiczne w gminach : Wołczyn, Lasowice Wielkie, Byczyna i Kluczbork.

W opiniowanych przez PPIS w Kluczborku projektach budowlanych, w tym dokumentacjach planowanej zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych lub ich części, nie stwierdzono znacznych naruszeń wymagań higienicznych i zdrowotnych.

W 2021 r. w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego uczestniczono w dopuszczeniu do użytkowania m.in. obiektów handlowo-usługowych (pawilony DINO, przychodnia lekarska w Kluczborku, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lasowicach Wielkich), produkcyjnych (np. budynek produkcji stolarsko-tapicerskiej w Wołczynie; budynek produkcyjny na terenie Zakładu Karnego w Kluczborku).

W 2021 r. inwestycje realizowane były zgodnie z zatwierdzoną dokumentacją projektową – Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kluczborku nie zgłaszał sprzeciwu w sprawie przystąpienia do użytkowania obiektów budowlanych.

W ramach wykonywanych działań nie stwierdzono występowania zagrożenia stanu bezpieczeństwa sanitarnego na terenie powiatu kluczborskiego.

Zadania wykonywane były zgodnie z planem pracy na 2021 rok, ramowymi wytycznymi do pracy oraz wytycznymi GIS.

Małgorzata Zabierowska

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kluczborku